

Eindrapport
Naar een samenhangend regionaal aanbod voor
Steun en hulp bij opvoedingsvragen

De resultaten van fase 1 en 2 van het
ondersteuningsproces

© 2012 Nederlands Jeugdinstituut

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft dit rapport geschreven in opdracht van de gemeente Den Helder.

Auteur(s)

Drs. Y.C. van Westering

E.S. Blaauw, Msc.

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

Telefoon 030 - 230 63 44

Website www.nji.nl

E-mail info@nji.nl

Utrecht, 13 december 2012

Eindrapport
Naar een samenhangend regionaal aanbod voor
Steun en hulp bij opvoedingsvragen

Inhoudsopgave

Inleiding.....	7
1. De stappen van het proces	9
Stap 1: Visieontwikkeling opgroeien en opvoeden.....	9
Stap 2: Vraagverkenning	10
Stap 3: Aanbodverkenning.....	12
Stap 4: Toetsen gedeelde visie en commitment voor kernpunten	21
2. Resultaten en aanbevelingen voor het vervolg	23
Inleiding	23
Maatschappelijke doelen	23
Visie, communicatie en cultuuromslag	24
Steun en hulp voor ouders en (beroeps)opvoeders	25
Randvoorwaarden voor vernieuwing en vervolgproces	28
Bijlagen	33
Bijlage 1: Opvoedvisie	35
Bijlage 2: Deelnemers expertmeeting 5 maart 2012	41
Bijlage 3: Ontwikkelingsopgaven en opvoedingsopgaven	43
Bijlage 4: Publieksversie pedagogische visie Kop van Noord Holland	45
Bijlage 5: Inleiding Vraagverkenning en lokale cijfers	47
Bijlage 6: Deelnemers vraagverkenning 26 april 2012	57
Bijlage 7 : Zondiagram: Aantal interventies en activiteiten in de Kop van Noord Holland	59
Bijlage 8: Tabel Innovatieve projecten en samenwerkingsverbanden en beleidsmaatregelen	61
Bijlage 9: Deelnemers aanbodverkenning 24 mei 2012	63
Bijlage 10: Presentatie Tom van Yperen voor Interactieve regionale werkconferentie	65
Bijlage 11: Deelnemers interactieve regionale werkconferentie 6 juli 2012	73
Bijlage 12: Het Nederlands Jeugdinstituut: hét expertisecentrum over jeugd en opvoeding	77

Inleiding

Er staat de komende tijd heel wat te gebeuren in het onderwijs- en jeugdbeleid. De decentralisatie van de jeugdzorg staat voor de deur en er wordt volop gewerkt aan de invoering van Passend Onderwijs. Dit heeft tot gevolg dat gemeenten en scholen meer in samenhang passende opvoed- en opgroei-ondersteuning en passend onderwijs zullen gaan bieden. Dit biedt niet alleen kansen, maar stelt alle partners ook voor belangrijke vragen. De gemeenten in de Kop van Noord-Holland zijn zich bewust van de uitdagingen die de recente ontwikkelingen met zich mee brengen. Zij hebben de ambitie uitgesproken om gezamenlijk op te trekken in de ontwikkeling van een samenhangend en op de regionale vraag afgestemd pakket aan opvoedingsondersteuning: van preventie en lichte steun, tot aan intensieve en gespecialiseerde hulp. Dit biedt hen ook de mogelijkheid om een heldere invulling te geven aan de regierol die gemeenten hebben te vervullen op het terrein van het jeugdbeleid.

De gemeenten willen dat de kinderen en jongeren in de Kop van Noord-Holland gezond en veilig kunnen opgroeien, dat zij hun talenten kunnen ontplooien en dat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Naast ouders spelen heel veel medeopvoeders daarbij een rol. En met het grootste deel van de jeugd gaat het gelukkig goed, maar als het nodig is willen de gemeenten dat er een extra steuntje in de rug of hulpverlening beschikbaar is. Het is de ambitie van de gemeenten uit de Kop van Noord-Holland dat ouders, medeopvoeders en hulpverleners allemaal zo goed mogelijk hun steentje bijdragen aan het opvoeden en grootbrengen van de jeugd en dat dat ook nog eens in samenhang met elkaar gebeurt.

Begin 2012 zijn de gemeenten uit de Kop van Noord-Holland met de andere partners van het Bestuurlijk Overleg Jeugd Onderwijs Zorg (BOJOZ) daarom een proces gestart dat moet uitmonden in een samenhangend en op de regionale vraag afgestemd pakket aan steun en hulp bij opvoedingsvragen. Daarbij hebben zij uiteraard ook aandacht geschonken aan de belangrijke rol van de pedagogische civil society en de algemene jeugdvoorzieningen. Want alleen op een sterk fundament van lokaal en preventief jeugdbeleid, heeft de opbouw van een sluitend aanbod van steun en hulp aan opvoeders kans van slagen.

Voor de opbouw van een dekkend en toekomstbestendig aanbod voor opvoedingsondersteuning zal enkele jaren moeten worden uitgetrokken. Dat betekent echter niet dat er op korte termijn niets kan worden bereikt. Vanuit het Nederlands Jeugdinstituut hebben wij tussen december 2011 en september 2012 ondersteuning geboden bij dit proces. Het doel van onze ondersteuning was het begeleiden van deze gemeenten bij het opstellen van een gezamenlijke visie en toe te werken naar een plan van aanpak voor 2012 en verder, gericht op een toekomstbestendig aanbod van opvoedingsondersteuning. Dit aanbod van opvoedingsondersteuning bestaat uit:

1. het versterken van de pedagogische civil society;
2. laagdrempelig aanbod voor informatie en advies;
3. lichte pedagogische ondersteuning en vroegtijdige inzet van hulp voor jeugd en gezin vanuit of via het CJG en de zorgstructuren in en rond het onderwijs;
4. ambulante (vrij toegankelijke) jeugdzorg;
5. geïndiceerde jeugdzorg via BJZ en Jeugd GGZ (dit met het oog op de toekomstige stelselherziening Jeugdzorg).

De formele opdrachtgever voor deze opdracht was de gemeente Den Helder, namens alle gemeenten uit de regio Kop van Noord-Holland. Het doel en de uitvoering van de opdracht had echter de volledige steun van het gehele BOJOZ. Ook in praktische zin konden wij bij de organisatie van de verschillende bijeenkomsten een beroep doen op de faciliteiten, de kennis van het netwerk in de regio en de

contacten. De prettige samenwerking met zowel de gemeenten als het BOJOZ heeft ervoor gezorgd dat de verschillende processtappen met betrokkenheid van diverse netwerkpartners konden worden doorlopen.

In dit rapport vindt u ten eerste een beknopte beschrijving van het proces tot nu toe. Ten tweede beschrijven wij, zoals overeengekomen in de opdrachtverlening, de resultaten en ons advies voor het vervolg van dit proces aan de hand van de uitkomsten van de interactieve regionale bijeenkomst die op 6 juli jl. plaatsvond. In de bijlage treft u gedetailleerdere informatie aan die wij bij de verschillende procesonderdelen hebben verzameld en ontwikkeld.

1. De stappen van het proces

Het proces waarin de verschillende partners samen toewerken naar een samenhangend en toekomstbestendig aanbod voor opvoedingsondersteuning, is complex en het is zeer van belang dat alle relevante spelers erbij betrokken zijn. Zo'n proces kost tijd en er moet enkele jaren voor uit worden getrokken. Maar door het in verschillende stappen op te knippen en niet alleen ambities voor de lange termijn, maar ook doelen voor de korte termijn te benoemen, kan het proces overzichtelijk worden gemaakt en kunnen er ook op kortere termijn al resultaten worden geboekt.

Stap 1: Visieontwikkeling opgroeien en opvoeden

De eerste stap bestond uit het opstellen van een gedeelde inhoudelijke visie op opvoeding en opvoedingsondersteuning. Op die manier is het mogelijk als het ware een gemeenschappelijk handelingskader te ontwikkelen. Het biedt een gemeenschappelijke taal en is ook heel handig om te kunnen reflecteren op het eigen werk, op elkaars werk en op de samenwerking. Het handelingskader geeft op die manier houvast voor de gezamenlijke keuzes die gemaakt moeten worden als er wordt toegewerkt naar een samenhangend aanbod.

Op 5 maart 2012 vond een expertmeeting plaats, die was gericht op het ontwikkelen van een eerste concept van een gedeelde inhoudelijke visie op opgroeien, opvoeden en opvoedingsondersteuning voor de Kop van Noord-Holland. Namens het BOJOZ werden diverse bevoegde mensen van het onderwijs- en jeugdbeleidveld uitgenodigd. Samen hadden zij een verscheidenheid aan functies en zij kwamen van verschillende organisaties. Wat zij gemeen hadden met elkaar, is dat zij passie hebben voor het werken met en voor de jeugd.

De volgende stukken hebben wij gebruikt bij het opstellen van de concept-visie:

- Gemeente Den Helder. 2011. *Opvoedingsondersteuning in de kop van Noord-Holland*. Den Helder.
- Gemeente Hollands Kroon. 2011. *Van visie naar uitvoering: uitvoeringsplan CJG*. Anna Paulowna.
- Gemeenten in de kop van Noord-Holland. 2010. *Het kind centraal. Naar meer samenhang en samenwerking in de jeugdzorgketen in de kop van Noord-Holland*. Den Helder.
- M. van der Grinten en D. Kooij. 2011. *Bestuurlijk overleg jeugd, onderwijs en zorg: koers 2011-2015, idealen in uitvoering*. Den Helder.
- *Positief opvoeden Triple P na 2011*. Schagen: GGD Kop van Noord-Holland, afdeling JGZ.

Tijdens deze expertmeeting vond een goede dialoog plaats aan de hand van de concept-visie. Deze inhoudelijke discussie was nodig om een visie te ontwikkelen die op breed draagvlak kan rekenen bij de diverse professionals die met en voor kinderen, jongeren en gezinnen werken in de Kop van Noord-Holland. De professionals die in de dagelijkse praktijk met deze visie moeten werken, zullen zich er immers in moeten herkennen, het moet recht doen aan de realiteit en het moet aansprekend zijn voor de verschillende voorzieningen die op het terrein van opvoedondersteuning samenwerken.

Het resultaat van de expertmeeting op 5 maart bestond uit een beknopte notitie die ter becommentariëring werd toegezonden aan alle deelnemers van de expertmeeting. Diverse deelnemers hebben vervolgens hun opmerkingen en suggesties naar het Nederlands Jeugdinstituut gemaïld, waarna wij deze zo goed mogelijk hebben verwerkt in het concept.

De kernpunten uit de visie zijn:

- Positieve visie: optimale ontwikkeling voor alle kinderen
- Eigen kracht als basis
- Opvoedvragen horen erbij en zijn normaal!
- Ondersteuning zo licht of zwaar als nodig
- De pedagogische civil society als medeopvoeder
- Vraaggerichte benadering

Deze concept-visie vormde de inhoudelijke basis voor de volgende stappen.

Overigens is de concept-visie na een kleine toevoeging over de leeftijden van de jeugd waarop de visie van toepassing is (0 tot 23 jaar) op 6 juli 2012 vastgesteld tijdens een brede interactieve regionale bijeenkomst (zie stap 4). De vastgestelde versie van de visie met de titel *Effectief opvoeden maakt het verschil* en een voorbeeld van een publieksversie treft u aan in de bijlagen 1 en 4.

Stap 2: Vraagverkenning

Op 26 april 2012 vond de werkbijeenkomst Vraag- en behoefteverkenning plaats. Voor deze werkbijeenkomst werden diverse sleutelfiguren uit het onderwijsbeleid- en jeugdbeleidveld op staf en managementniveau uitgenodigd, evenals vertegenwoordigers van de cliënten van de jeugdzorg. Samen vervullen zij een verscheidenheid aan functies in verschillende organisaties. Door deze brede afspiegeling was een breed inzicht in de vragen, behoeften en problemen op het terrein van opvoeding in onze regio gegarandeerd (zie bijlage 6 voor de deelnemerslijst).

Tijdens deze werkbijeenkomst konden de deelnemers reageren op een eerste inventarisatie van beschikbare gegevens over de behoefte, wensen en vragen van ouders en opvoeders over opvoedingsondersteuning (zie bijlage 5). Dit overzicht hadden wij opgesteld met behulp van lokale en regionale bronnen. Daarnaast hadden wij landelijke gegevens doorvertaald naar de situatie in de Kop van Noord-Holland. Door dit eerste overzicht in de werkbijeenkomst te bespreken en zo nodig verder aan te vullen, werd inzicht verkregen in de situatie in de Kop van Noord-Holland.

Bij de opzet van een samenhangend aanbod voor steun en hulp bij opvoedingsvragen, is het uiteraard belangrijk om goed aan te sluiten bij de vraag van opvoeders. Zo'n vraaggerichte benadering begint met inzicht in de verschillende vragen en problemen waar opvoeders tegenaan lopen. Het Nederlands Jeugdinstituut heeft een landelijke top 10 en top 7 van vragen en problemen bij jeugd en opvoeding opgesteld. Het gaat om veel voorkomende risico's en problemen die stapsgewijs kunnen uitgroeien tot ernstige problemen (zie tabel 1.).

Het is belangrijk om te beseffen dat lang niet alle vragen of problemen van opvoeders ook leiden tot een zorgvraag. Veelal is de steun of een advies van familie, vrienden of via internet al voldoende. Als de problemen zwaarder zijn weten ouders vaak niet precies waar zij terecht kunnen. Vaak gaan zij naar de huisarts of naar het consultatiebureau, indien het kind nog geen 4 is. Het is dan ook niet eenvoudig om inzicht te krijgen in de exacte behoefte aan zorg of ondersteuning in een gemeente of regio.

Uit recent onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP, 2011) onder bijna 3000 gezinnen blijkt dat 50% van de ouders het ouderschap moeilijker vindt dan tevoren gedacht. Uit ander onderzoek van het SCP onder kwetsbare gezinnen (in RMO, 2012) blijkt dat 40% van alle gezinnen in Nederland zorgen heeft over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind.

Een deel van de ouders twijfelt aan de eigen competenties: ongeveer 20% heeft het gevoel het opvoeden niet goed in de hand te hebben en 15% heeft zelfs vaak het gevoel de opvoeding niet aan te

kunnen. Dan groeit een vraag soms uit tot een probleem en komt de formele hulp uit het stelsel van jeugdzorg in beeld.

Uit een onderzoek uit 2007 onder ouders van kinderen tussen de 0 en 12 jaar van de GGD Hollands Noorden, komt een vergelijkbaar beeld naar voren.

De ouders gaven het volgende aan in het kader van opvoedproblematiek:

- 45% maakte zich zorgen en had behoefte aan hulp of advies
- 11% heeft momenteel behoefte aan opvoedingsondersteuning
- 16% had vragen of zorgen met betrekking tot opvoeding in het algemeen
- 18% had vragen of zorgen in verband met gedragsproblemen van de jeugdige
- ouders hadden meer vragen of maakten zich meer zorgen:
 - als het een jongen betreft (48% vs. 42%)
 - naarmate kind ouder wordt (0-4 jaar: 42%; 4-8 jaar: 45%; 8-12 jaar: 48%)
 - naarmate het opleidingsniveau lager is (laag 50%; midden 42%; hoog 44%)

Top 10 vragen en problemen bij jeugdigen	Top 7 vragen en problemen in de opvoeding
1. van dwars gedrag tot gedragsproblemen	1. van opgroeien tussen twee culturen tot radicalisering
2. van grensoverschrijdend gedrag tot delinquentie	2. van goed meekomen in het onderwijs naar onderwijsachterstand
3. van drukke kinderen tot ADHD	3. van pedagogische tik tot kindermishandeling
4. van gewone angsten tot fobieën	4. van opvoedingsonzekerheid tot OTS
5. van gewone dip tot depressie	5. van enkelvoudig opvoedingsprobleem tot multi-probleemsituaties
6. van plagen tot pesten	6. de media: van ontspannend en educatief middel tot risicofactor
7. van geen zin hebben in school tot schooluitval	7. van relatieproblemen tot echtscheiding
8. van experimenteren met naar misbruik van middelen	
9. van seksuele interesses tot seksuele grenzeloosheid	
10. van ongezonde levensstijl tot overgewicht	
<i>Toegevoegd op verzoek van de instellingen uit de Kop van NH:</i>	
11. autisme	
12. licht verstandelijke beperkingen	
13. algemeen aanbod	

Tabel 1: Top 10 en Top 7 van belangrijkste vragen en problemen bij opvoeden en opgroeien

Uiteraard is er wel veel bekend over het huidige zorggebruik (zie ook bijlage 5). Kijkend naar deze informatie moet men zich ook weer realiseren dat dit niet zo maar mag worden opgevat als een overzicht van de zorgbehoefte. Het is bekend dat er een groep ouders is die slecht de weg weet te vinden naar de benodigde hulp of zorg (met name allochtone ouders van niet-westerse afkomst) en dat

er ouders zijn die te lang wachten met het zoeken naar hulp, bijvoorbeeld uit schaamte. Daarnaast kan het ook nog zo zijn dat de zorg waarvan ouders gebruik maken, eigenlijk niet aansluit bij de behoefte.

Constateringen uit de werkbijeenkomst en op basis van de vraagverkenning:

- Het is nodig het taboe rond opvoedproblemen te doorbreken: alle ouders hebben vragen en ervaren problemen in hun opvoedtaak. Dit vraagt veel van professionals en vormt een essentieel onderdeel van hun werk.
- Er wordt erkend dat vaak door de kinderopvang of school lichte opvoedsteun aan de ouders wordt geboden.
- De huisarts heeft een sleutelpositie, maar deze weet ook niet altijd waar hij/zij naar moet verwijzen in geval van opvoedvragen of -problemen.
- Er is al veel aanbod en contact tussen de partners in het veld, maar échte verbinding en structurele en consequente samenwerking in belang ouders/kind op casusniveau ontbreekt vaak nog.
- De specifieke lokale behoefte/vraag van ouders heeft soms meer met lokale cultuur te maken dan met de problematiek.
- Het samen vastleggen van een gedeelde visie is goed, maar om op die manier te kunnen werken hebben professionals training en coaching nodig.
- Gespecialiseerde hulpverleners uit de 2de lijn en deskundigen uit de 1ste lijn kunnen worden ingezet om de deskundigheid van beroepsopvoeders te vergroten zodat zij een eventuele ondersteuningsbehoefte eerder kunnen herkennen en hun eigen handelingsrepertoire kunnen uitbreiden.
- Eén van de grootste uitdagingen is om na inzet van 2de-lijnszorg ook weer terug te leiden naar de 1ste lijn zodra dat mogelijk is.
- Op basis van de cijfers over het werkelijke gebruik in de Kop van Noord-Holland van zorg voor jeugd in 2009 en een vergelijking van deze cijfers met het verwachte gebruik op basis van landelijke cijfers van dat jaar (zie tabel 3 in bijlage 5), blijkt dat er veel minder jeugdbeschermingsmaatregelen werden genomen dan op basis van landelijke cijfers werd geschat: 0,3% (110 0-17 jarigen) tegenover 1,5% (550 0-17 jarigen). Dit terwijl het aantal onderzoeken en advies en consultatiecontacten ongeveer gelijk was aan het geschatte aantal: 1,4% (493 0-17 jarigen) tegenover 1,7%. De verklaring hiervoor moet nader worden onderzocht.
- Uit dezelfde vergelijking blijkt dat er in 2009 wat minder nieuwe indicaties voor jeugdzorg werden afgegeven dan werd geschat (1,4% tegenover 1,8%) en dat er juist wat meer gebruik werd gemaakt van GGZ door kinderen en jongeren tot 22 jaar dan op basis van landelijke cijfers werd geschat (5,2% tegenover 4,2%).

Stap 3: Aanbodverkenning

De laatste werkbijeenkomst vond plaats op 24 mei 2012 en was gericht op de verkenning van het aanbod van preventie, steun, hulp en zorg op het terrein van opvoedingsondersteuning. Voor deze werkbijeenkomst werden diverse sleutelfiguren uit het onderwijs- en jeugdbeleidveld uitgenodigd. Samen vervullen zij een verscheidenheid aan functies in verschillende organisaties. Dat maakte wederom dat een breed inzicht in het aanbod op het terrein van opvoedingsondersteuning in de regio gegarandeerd was.

Ter voorbereiding op de werkbijeenkomst hebben wij de beschikbare informatie over het bestaande aanbod - op het terrein van zowel opgroevragen als opvoedvragen - van alle relevante aanbieders verzameld. Wij hebben ons hierbij gebaseerd op de informatie aangeleverd via de gemeente Den Helder. Aanvullend hierop hebben wij gezocht op internet en een verzoek verstuurd aan de diverse

organisaties om relevante informatie. Dit leverde een enorme hoeveelheid informatie op, bestaande uit beschrijvingen van interventies en activiteiten.

Deze interventies en activiteiten hebben wij op verschillende manieren geordend om zo te komen tot aanknopingspunten voor de waardering en beoordeling van het geheel aan activiteiten en interventies. Daarbij is de indeling naar de top 10 van belangrijkste vragen en problemen bij jeugdigen en de top 7 van belangrijkste vragen en problemen bij opvoeding de basis geweest. (Voor een overzicht hiervan zie tabel 1.) Hiermee hebben wij strikt genomen een bredere invulling gegeven aan de opdracht, aangezien de vraagstelling van de gemeenten van de Kop van Noord-Holland zich concentreerde op het terrein van opvoedvragen en –problemen.

Vervolgens hebben wij de volgende ordeningsprincipes toegepast:

- Zwaarte van de ondersteuning (basis/licht/zwaar)
- Leeftijdscategorie
- Werkgebied
- Al dan niet opgenomen in Databank Effectieve Interventies¹

Tijdens de bijeenkomst is met de deelnemers van de verschillende organisaties met name bekeken welke informatie tot dat moment was verzameld en welke aanvullende informatie of gegevens toegevoegd moesten worden. Dit betrof zowel informatie van enkele organisaties die nog ontbraken, als extra informatie over innovatieve samenwerkingsinitiatieven en relevante beleidsmaatregelen. Daarnaast hebben wij de informatiewaarde en de systematiek voor het vastleggen en inzichtelijk maken van de veelheid aan gegevens toegelicht en bediscussieerd. Vervolgens hebben de deelnemers de tabellen aangevuld en gecorrigeerd op basis van de gegevens van hun eigen organisaties. Dat heeft geleid tot een totaal van ruim 450 interventies en activiteiten (met inbegrip van enkele dubbelingen vanwege samenwerkingsverbanden).

Vervolgens hebben wij een verkennende analyse gedaan gericht op:

- De spreiding van aanbod op verschillende typen opvoed- en opgroevragen en problemen
- De spreiding van aanbod gericht op basis/preventie, lichte en zware problematiek
- De spreiding van aanbod op basis van leeftijd
- Welke partijen op welke gebieden actief zijn

Een vierde werkbijeenkomst om de verkennende analyses met de betrokken instellingen te bespreken is komen te vervallen. Op verzoek van de opdrachtgever is het proces gecomprimeerd omwille van de doorlooptijd.

Op basis van deze eerste verkenningen hebben wij enkele aanbevelingen gedaan voor het vervolgproces (zie hoofdstuk 2). Een verdergaande analyse van het aanbod samen met de betrokken partijen, in de volgende fase (fase 3) van het proces, zal de informatie opleveren op basis waarvan een oordeel is te maken over de kwaliteit van het aanbod en over bijvoorbeeld overlap of hiaten in het aanbod. De relevante partners kunnen daarbij, onder regie van de gemeente, in gesprek gaan over het huidige aanbod en noodzakelijke acties om te komen tot een kwalitatief en betaalbaar toekomstbestendig aanbod afgestemd op de visie. Tijdens de bijeenkomsten bleek dat onder de partners een grote bereidwilligheid bestaat tot samenwerken en bundelen van krachten. Een aantal partijen is hier ook al actief mee bezig. Deze ontwikkelingen en bereidheid bieden een goed uitgangspunt voor de gemeenten om alle partners uit te nodigen actief mee te denken en te werken aan dit toekomstbestendige aanbod. Op die manier worden alle partners ook mede-eigenaar van het transitie en transformatieproces.

¹ In de Databank Effectieve Interventies (DEI) staan interventies die zijn erkend door een onafhankelijke erkenningscommissie; zie voor meer informatie: www.nji.nl

In tabel 2 vindt u per opvoed- en opgroevraag een overzicht van het aanbod. De tabel maakt inzichtelijk hoe de verdeling is tussen basis/preventie, lichte ondersteuning en zware ondersteuning. Tevens geeft tabel 2 een indeling naar de verschillende leeftijdsgroepen.

In het overzicht van interventies is te zien dat het meeste aanbod beschikbaar is op het opgroevraagstuk “van dwars gedrag tot gedragsstoornissen”. Dit aanbod richt zich zowel op de basis en preventie als op lichte ondersteuning en zware ondersteuning. Ook op het terrein “van opvoedingsproblemen tot onder toezichtstelling (OTS)” kent een groot aantal interventies in de Kop van Noord Holland, met een zwaartepunt op de preventie. Het derde terrein waarop veel aanbod aanwezig is, betreft “van drukke kinderen tot ADHD”. Dat er juist op deze drie terreinen veel aanbod is, valt heel goed te verklaren op basis van de omvang van de problematiek. Uit landelijke gegevens is bekend dat deze problemen relatief veel voorkomen.

In tabel 2 is eveneens te zien dat het aanbod redelijk evenwichtig is verdeeld over de verschillende leeftijdsgroepen. Voor de jongste leeftijdsgroep zijn er 134 interventies, voor 1 tot 6 jaar zijn er 280 interventies, en voor de leeftijdsgroepen 6 tot 12 en 13 tot 18 zijn er respectievelijk 325 en 352 interventies. Deze evenwichtige spreiding is opmerkelijk, aangezien in de meeste bij ons bekende situaties, veel meer aanbod is voor de oudere leeftijdsgroepen.

Wat nog opvalt is dat er een groot aantal interventies is, die door de aanbieders onder Algemeen aanbod zijn geplaatst, omdat deze interventies voor veel van de problemen of vragen kunnen worden ingezet. Zo zijn er 63 algemene interventies in de inventarisatie opgenomen die inzetbaar zijn bij zware problematiek. Dit vraagt om een nadere analyse. Over het algemeen geldt namelijk dat hoe zwaarder de problematiek, des te specifiek de benodigde hulp of ondersteuning.

Tabel 4 geeft inzicht in de verschillende instellingen die een aanbod hebben op de verschillende vragen en problemen. Deze informatie is te benutten om te bepalen welke gesprekspartners betrokken moet worden bij de afstemming rondom een bepaald opgroei- of opvoedprobleem. In dit overzicht wordt ook het CJG genoemd. Hoewel het CJG geen aparte instelling is, hebben we ook deze netwerkorganisatie in het overzicht opgenomen, omdat deze partner niet mag ontbreken als er gesproken wordt over de kwaliteit van het aanbod en het bepalen van de verdere stappen om tot een samenhangend aanbod te komen.

Op het terrein “van dwars gedrag tot gedragsstoornissen” zijn 9 verschillende instellingen actief. Dit geldt ook voor “van grensoverschrijdend gedrag tot delinquentie”. Op het terrein “van opvoedingsonzekerheid tot OTS” zijn 11 instellingen actief. Hierbij is nog belangrijk om op te merken dat niet alle aanbieders van de algemene interventies zijn meegenomen in deze aantallen. Het is dus goed mogelijk dat per opvoed- of opgroeioprobleem nog 1 of meer relevante partners moeten worden toegevoegd.

Vraag/Probleem/Risico	Zwaarte van het aanbod:			Voor welke leeftijdscategorie?			
	Basis/ Preventie	Lichte onder- steuning	Zware onder- steuning	min 9 mnd tot 1 jr	1-6 jr	6-12 jr	13-18 jr
1. van dwars gedrag tot gedragsstoornissen	29	28	26	5	27	30	29
2. van grensoverschrijdend gedrag tot delinquentie	9	11	11	1	7	9	14
3. van drukke kinderen tot ADHD	16	16	14	2	15	17	16
4. van gewone angsten tot fobieën	9	10	5	0	5	11	7
5. van gewone dip tot depressie	7	6	4	0	2	5	6
6. van plagen tot pesten	5	6	6	0	5	7	5
7. van geen zin hebben in school tot schooluitval	13	13	1	0	8	14	14
8. van experimenteren met naar misbruik van middelen	18	8	3	0	0	11	25
9. van seksuele interesse naar seksuele grenzeloosheid	7	2	1	0	1	3	6
10. van ongezonde leefstijl tot overgewicht	7	5	2	3	5	5	7
11. van leven met twee culturen tot problematische integratie	5	6	0	3	3	4	5
12. van goed meekomen in het onderwijs naar onderwijsachterstand/VVE	17	16	3	2	16	12	12
13. van pedagogische tik tot kindermishandeling	5	4	3	4	4	5	4
14. van opvoedingsonzekerheid tot OTS, opvoedingsvragen, opvoedingsondersteuning	32	22	9	28	34	30	26
15. van enkelvoudige opvoedingsproblemen tot multiproblemsituaties/multiprobleemgezinnen	8	11	20	20	20	19	21
16. de media: van ontspannings- en educatief middel tot risicofactor	2	2	0	0	0	0	3
17. echtscheiding	5	4	1	4	5	6	6
18. ASS: Van onderdeel alledaagse gezinsleven tot ernstige problemen	11	7	7	0	9	10	9
19. LVB: Van onderdeel alledaagse gezinsleven tot ernstige problemen	2	5	4	0	1	4	6
20. specifiek aanbod overig	17	19	23	5	22	22	24
21. algemeen aanbod	61	64	63	46	78	86	94
22. innovatieve projecten en Samenwerkingsverbanden	19	18	9	12	17	17	17
totaal	302	283	215	132	280	325	352

Tabel 2: Aantal interventies en activiteiten per opvoed- en opgroeivraag in de Kop van Noord Holland

Effectieve interventies aangeboden in de Kop van Noord-Holland

Aanbieder	Interventie
1. van dwars gedrag tot gedragsstoornissen	
Gedragpunt Expertisecentrum	Taakspel
GGD Hollands Noorden	Peuter in Zicht
GGD Hollands Noorden	Positief opvoeden Triple P
GGD Hollands Noorden	Positief opvoeden Triple P niveau 4
Humanitas	Home start
MEE	Cursus Opvoeden & Zó
GGD Hollands Noorden	Cursus Opvoeden & Zó
Parlan	Agressie regulatietraining
Stichting De Wering	AMW Triple P niveau 3
Stichting De Wering	SMW Triple P groepswork, niveau 4
Stichting De Wering	AMW Triple P Pubers
2. van grensoverschrijdend gedrag tot delinquentie	
De Brijder	MultiDimensionele FamilieTherapie (MDFT).
Parlan	Functional Family Therapie (samen met Triversum)
Triversum	Functional Family Therapie (samen met Parlan)
3. van drukke kinderen tot ADHD	
Gedragpunt Expertisecentrum	Cogmed Computertrainingsprogramma
Humanitas	Home start
4. van gewone angsten tot fobieën	
GGD Hollands Noorden ism Parlan	Plezier op school
6. van plagen tot pesten	
Gedragpunt Expertisecentrum	Taakspel
GGD Hollands Noorden	Plezier op school
Parlan	Plezier op school

Tabel 3: Overzicht interventies opgenomen in Databank Effectieve Interventies (DEI)

Wanneer wij de verzamelde gegevens vergelijken met de landelijke gegevens en beschouwen vanuit onze kennis over de situatie in andere regio's, kunnen wij het volgende constateren:

- Op veel van de onderscheiden problemen is enig aanbod aan activiteiten en interventies te zien. Er zijn geen grote witte vlekken op bepaalde problemen uit de top 10 van belangrijkste vragen en problemen bij jeugdigen en de top 7 van belangrijkste vragen en problemen.
We zien een zwaartepunt in het aanbod op de volgende problematieken:
 - Van dwars gedrag tot gedragsstoornissen
 - Van drukke kinderen tot ADHD
 - Van opvoedingsonzekerheid tot OTS
- Er is relatief weinig aanbod specifiek gericht op de bestrijding van kindermishandeling.
- De spreiding van het aanbod over leeftijden is redelijk evenwichtig. Dit is opvallend omdat er veelal meer aandacht bestaat voor problematiek van jongeren.
- Het aantal algemene modules/interventies is twee keer zo groot als het aantal specifieke interventies. Daarnaast is veel aanbod zowel in de basis, als in de 1e en 2e lijn inzetbaar en is er relatief veel aanbod dat op meerdere problemen is gericht. Deze constatering behoeven nog nadere analyse in verband met de vraag hoe effectief dit is. (Over het algemeen geldt: hoe ernstiger de problemen, hoe specifiek het benodigde aanbod is.)
- Het is positief dat er een redelijk aantal erkende effectieve interventies in het aanbod zijn opgenomen (zie tabel 3).
- Op diverse problematieken is overlap te zien omdat organisaties hetzelfde aanbieden (zie tabel 4). Het behoeft nadere analyse in samenspraak met de betreffende aanbieders om te analyseren wat hiervoor de achterliggende oorzaak of reden is.
- Jeugdpartners in de regio Kop van Noord Holland weten elkaar al goed te vinden als het gaat om het vormen van samenwerking ten behoeve van jeugd.
- Men is ook bezig met het verkennen van nieuwe, innovatieve vormen van ondersteuning. Het gaat dan bijvoorbeeld om ondersteuningsvormen waarbij een sterk beroep wordt gedaan op de eigen kracht van gezinnen.

Aanbieders naar opvoed- en opgroevraag, ingedeeld naar zorgzwaarte

(een 1 geeft aan dat de betreffende organisatie aanbod heeft op het betreffende terrein, op het betreffende niveau van zwaarte)

	1. van dwars gedrag tot gedragsstoornissen	2. van grensoverschrijdend gedrag tot delinquentie	3. van drukke kinderen tot ADHD	4. van gewone angsten tot fobieën	5. van gewone dip tot depressie	6. van plagen tot pesten	7. van geen zin hebben in school tot schooluitval	8. van experimenteren met naar misbruik van middelen	9. van seksuele interesse naar seksuele grenzeloosheid	10. van ongezonde leefstijl tot overgewicht	11. van leven met twee culturen tot problematische integratie	12. van goed meekomen in het onderwijs naar onderwijsachterstand/VVE	13. van pedagogische tik tot kindermishandeling	14. van opvoedingsonzekerheid tot OTS, opvoedingsvragen, opvoedingsondersteuning	15. van enkelvoudige opvoedingsproblemen tot multiproblemsituaties/multiprobleemgezinnen	16. de media: van ontspannings- en educatief middel tot risicofactor	17. echtscheiding	18. ASS: Van onderdeel alledaagse gezinsleven tot ernstige problemen	19. LVB: Van onderdeel alledaagse gezinsleven tot ernstige problemen	20. specifiek aanbod overig	21. algemeen aanbod	22. samenwerkingsverbanden	23. beleidsmaatregelen
De Meerpaal	1																						
Preventie/Basis																							
Lichte ondersteuning/1e lijn	1																						
Zware ondersteuning/ 2e lijn	1																						
De Praktijk		1	1						1			1	1	1						1	1	1	
Preventie/Basis		1	1						1			1	1	1						1	1	1	
Lichte ondersteuning/1e lijn		1	1						1			1	1	1						1	1	1	
Zware ondersteuning/ 2e lijn		1	1						1			1	1	1						1	1	1	
Gedragpunt	1	1	1	1	1	1				1								1		1	1		
Preventie/Basis	1	1	1	1	1	1				1		1						1		1	1		
Lichte ondersteuning/1e lijn	1	1	1	1	1	1				1		1						1		1	1		

Zware ondersteuning/ 2e lijn	1	1	1	1	1	1				1		1					1		1	1		
GGD	1	1		1		1	1		1	1	1	1	1		1				1	1	1	1
Preventie/Basis	1	1				1		1	1	1	1	1	1		1					1	1	1
Lichte ondersteuning/1e lijn	1	1		1		1	1		1	1		1	1		1				1	1	1	
Zware ondersteuning/ 2e lijn																						1
Humanitas	1		1									1			1	1						
Preventie/Basis																						
Lichte ondersteuning/1e lijn	1		1									1			1	1						
Zware ondersteuning/ 2e lijn																						
Opvoedpoli		1											1								1	1
Preventie/Basis		1											1									
Lichte ondersteuning/1e lijn		1											1								1	1
Zware ondersteuning/ 2e lijn		1											1								1	1
Parlan	1	1		1		1	1				1	1	1	1	1		1	1		1	1	1
Preventie/Basis	1					1					1	1	1	1			1			1	1	1
Lichte ondersteuning/1e lijn	1	1		1		1					1	1	1	1	1		1	1		1	1	1
Zware ondersteuning/ 2e lijn	1	1		1		1	1				1	1	1	1	1		1	1		1	1	1
De Wering	1	1					1		1		1	1	1	1	1					1	1	1
Preventie/Basis	1	1					1		1		1	1	1	1	1					1	1	1
Lichte ondersteuning/1e lijn	1	1					1		1		1	1	1	1	1					1	1	
Zware ondersteuning/ 2e lijn																						
Het Antwoord	1		1	1			1					1		1				1			1	
Preventie/Basis	1		1	1			1					1									1	
Lichte ondersteuning/1e lijn	1		1	1			1					1		1				1			1	
Zware ondersteuning/ 2e lijn																						
Triversum		1	1									1	1	1							1	1
Preventie/Basis			1									1	1									1
Lichte ondersteuning/1e lijn		1	1									1	1									1
Zware ondersteuning/ 2e lijn		1	1									1	1	1							1	1

Lijn5		1					1											1			1		
Preventie/Basis							1											1			1		
Lichte ondersteuning/1e lijn		1					1											1					
Zware ondersteuning/ 2e lijn		1																1			1		
De Brijder		1					1	1													1	1	
Preventie/Basis							1	1													1	1	
Lichte ondersteuning/1e lijn		1						1													1		
Zware ondersteuning/ 2e lijn		1						1													1		
MEE	1		1	1	1		1		1		1	1	1			1	1				1		
Preventie/Basis	1		1	1	1		1		1		1	1	1			1	1				1		
Lichte ondersteuning/1e lijn				1	1					1		1					1				1		
Zware ondersteuning/ 2e lijn												1											
Kern 8											1	1									1		
Preventie/Basis											1	1									1		
Lichte ondersteuning/1e lijn																							
Zware ondersteuning/ 2e lijn																							
CJG	1											1			1						1		
Preventie/Basis	1											1			1						1		
Lichte ondersteuning/1e lijn	1											1									1		
Zware ondersteuning/ 2e lijn																					1		
Totaal aantal actieve organisaties per vraagstuk:	9	9	6	5	2	3	6	2	3	3	4	6	5	11	7	1	4	3	3	5	8	11	3

Tabel 4: Aanbieders per opvoed- en opgroevraag in de Kop van Noord Holland

Stap 4: Toetsen gedeelde visie en commitment voor kernpunten

Een interactieve regionale werkconferentie op 6 juli 2012 vormde het sluitstuk van fase 2 en diende meerdere doelen. Ten eerste moest de gezamenlijk opgestelde concept-visie met de BOJOZ-partners worden gedeeld en getoetst. Daarnaast was van belang om met alle BOJOZ-partners vanuit (bestuurlijk) commitment vast te stellen wat de kernpunten zijn van het beoogde integrale en samenhangende pakket van steun en hulp voor ouders, jeugd en gezin en welke randvoorwaarden daar bij horen. De uitnodiging voor deze werkconferentie was gericht aan alle bestuurders van gemeenten, organisaties en instellingen op het terrein van jeugdbeleid, zorg voor jeugd en onderwijs uit de regio Kop van Noord-Holland. Uit deze sectoren waren daarnaast beleidsadviseurs, managers, professionals en vertegenwoordigers van cliëntenverenigingen/ouders welkom.

Bij de start van de bijeenkomst werd in een kort interview met wethouder Ben Blonk, van de gemeente Zijpe en wethouders Wiltrude Turnhout – Van den Bosch van de gemeente Den Helder, toegelicht waarom de gezamenlijke gemeenten dit proces zijn gestart en hoe dit proces samenhangt met de transitie jeugdzorg. De transitie jeugdzorg houdt niet alleen een overdracht van taken in, maar vereist ook een transformatie, een inhoudelijke omslag. En dat gaat alle betrokkenen aan: ouders en jeugd zelf, professionals, scholen, management van voorzieningen en ook gemeenten. De gemeenten zullen de nieuwe taken op een innovatieve manier gaan invullen en regisseren. De jeugdzorg moet slimmer, beter en goedkoper ingericht worden. En daar zijn natuurlijk de partners in het onderwijs en de instellingen bij nodig. De gezamenlijke visie op opvoeden en opgroeien maakt duidelijk dat de preventieve jeugdhulp nog meer versterkt moet worden. Daardoor kan zoveel mogelijk worden voorkomen dat ouders en jongeren in de duurdere, geïndiceerde jeugdhulp terechtkomen.

Na dit korte interview gaf Tom van Yperen (expert op het terrein van effectieve jeugdzorg bij het Nederlands Jeugdinstituut, bijzonder hoogleraar *Onderzoek en ontwikkeling van effectieve jeugdzorg* aan de Universiteit van Utrecht en tevens bijzonder hoogleraar *Monitoring en innovatie Zorg voor de jeugd*, aan de Rijksuniversiteit Groningen) in een lezing zijn reactie op de concept-visie *Effectief opvoeden maakt het verschil* en een schets van de stappen die in de transitie jeugdzorg moeten worden gezet om onder meer de implementatie van deze visie daadwerkelijk gestalte te geven (zie bijlage 10 voor de powerpoint-presentatie).

Vervolgens kregen de deelnemers in een drietal workshops ruim de gelegenheid om de resultaten van de eerdere stappen te delen en te bediscussiëren, om op basis daarvan de vervolgstappen met elkaar te bepalen. De thema's die in deze workshops aan de orde kwamen waren:

1. Visie, communicatie en cultuuromslag
 2. Steun en hulp voor ouders en (beroeps)opvoeders
 3. Randvoorwaarden voor vernieuwing en vervolgproces
- De resultaten van deze workshops zijn verwerkt in hoofdstuk 2.

De interactieve werkconferentie werd afgesloten met een mondelinge rapportage uit elk van de drie workshopgroepen, de goedkeuring van de visie *Effectief opvoeden maakt het verschil* en enkele afsluitende woorden van wethouder Ben Blonk en wethouder Wiltrude Turnhout – Van den Bosch over het resultaat van de dag en het vervolgproces. Zij gaven aan content te zijn met de goede sfeer tijdens de bijeenkomst en de getoonde betrokkenheid van de deelnemers bij alle programma-onderdelen. Zij zagen de brede instemming met het visiedocument en de opbrengst van de discussies als positieve resultaten van de gezamenlijke inspanningen tijdens het gehele proces. Resultaten die erg waardevol zijn als fundament en aanknopingspunten voor het vervolg. Ook dat vervolg zal worden

ingericht als een interactief proces, waarin de betrokkenheid en input van alle partners op het jeugd- en onderwijsveld onmisbaar is.

2. Resultaten en aanbevelingen voor het vervolg

Inleiding

Tijdens de interactieve regionale bijeenkomst van 6 juli 2012 hebben de deelnemers van diverse gemeenten, instellingen en organisaties aan de hand van de resultaten van de eerdere stappen uit het traject met elkaar gesproken over de invulling van de volgende fase. Er kwamen drie belangrijke aspecten aan de orde:

1. Is men het eens met de visie en is men bereid deze ook te gebruiken als basis voor de verdere ontwikkelingen rond steun en hulp bij opvoedingsvragen? Wat moet er gebeuren om dit met professionals en voorzieningen concreet invulling te geven? Hoe gaan gemeenten en voorzieningen hiermee om in hun beleid en communicatie naar ouders en jeugd? En hoe kunnen jeugd en ouders worden betrokken bij het vormgeven van steun en hulp bij opvoedvragen?
2. Hoe ziet de behoefte aan, en vraag naar ondersteuning en opvoedhulp van ouders eruit? En hoe kan daaraan het beste tegemoet worden gekomen door professionals, voorzieningen en gemeenten? Welke stappen moet nu eerst worden gezet om dit te realiseren?
3. Langs welke weg moet de verdere ontwikkeling plaatsvinden? Voor de ontwikkeling van een samenhangend toekomstbestendig aanbod van ondersteuning en lichte hulp rond opvoeding, vergt enkele jaren. Met welke randvoorwaarden moet rekening worden gehouden? Hoe kunnen gemeenten hun regierol invulling geven? Op welke wijze kan de vernieuwing die nu al is ingezet maximaal worden benut?

In dit hoofdstuk doen wij op deze drie aspecten een aantal aanbevelingen, voortbouwend op de prioriteiten en ideeën die tijdens de regionale interactieve bijeenkomst door de deelnemers zijn geformuleerd. Uiteraard houden we ook rekening met de resultaten van de verkenningen van vraag en aanbod. Daarbij doen wij ook suggesties voor concrete activiteiten die aan de aanbevelingen kunnen worden gekoppeld.

Maatschappelijke doelen

Tijdens de werkconferentie van 6 juli 2012 zijn de volgende maatschappelijke doelen geformuleerd:

1. ***Alle ouders worden bereikt dus ook de ouders die nu niet worden bereikt (zorgmijders) door situaties zo min mogelijk te problematiseren, en gezinnen zo min mogelijk te stigmatiseren.***
2. ***De vraag naar gespecialiseerde zorg moet worden teruggedrongen. Vanaf 2015 zal er een daling in specialistische zorg te zien zijn (rekening houdend met demografische ontwikkelingen).***
3. ***Specialistische zorg of hulp wordt tijdig en dichtbij ingezet zodra dat nodig is.***

Deze doelen worden breed onderschreven en vormen een goed houvast voor de komende periode waarin concrete keuzes gemaakt moeten worden. De hierna volgende aanbevelingen zullen bijdragen aan het verwezenlijken van deze doelen.

Visie, communicatie en cultuuromslag

De concept-visie *Effectief opvoeden maakt het verschil* is tijdens de bijeenkomst van 6 juli 2012 positief ontvangen. Er werd nog wel een enkele opmerking gemaakt dat ook ouders die niet geheel opvoeden volgens dominante waarden en normen, conform de uitgangspunten moeten worden benaderd door professionals, omdat zij hoe dan ook deel uit maken van de maatschappij en moeten worden opgenomen in de pedagogische civil society. Daarnaast is ook nog benadrukt dat deze visie zicht richt op alle ouders en ook op jongeren tot 23 jaar. Vervolgens is de visie met ieders instemming vastgesteld.

Aanbeveling 1: Organiseer gerichte en brede communicatie over de visie

Nu de visie is onderschreven door alle organisaties en dus breed wordt gedeeld, is het heel belangrijk om ervoor te zorgen dat deze ook echt zal worden vertaald in het handelen van professionals, dat dit gesteund en gefaciliteerd wordt door organisaties en voorzieningen en dat het wordt gestimuleerd en verankerd in het beleid. Ook is van belang dat de visie zo veel mogelijk wordt uitgedragen door iedereen. Dit gaat niet vanzelf, maar zal steeds opnieuw om bevestiging, herhaling en creativiteit vragen. Het vraagt ook om een kritische houding van een ieder. Men moet zichzelf en elkaar de vraag durven stellen of de reguliere werkwijzen wel passen, of de grondhouding en attitude van de mensen die met ouders en jeugd werken kloppen met de visie, of alle folders en ander communicatie-materiaal de juiste boodschap bevatten, etc. Want het is uiteraard ook heel belangrijk dat ouders, kinderen en jongeren zelf ook op de hoogte raken van de inhoud van de visie en dat de boodschap op een consequente en begrijpelijke manier wordt gebracht. Bovendien dienen jeugd en ouders ook zelf een actieve rol te spelen in het verdere proces, want ook van hen wordt iets verwacht. Zij zullen misschien meer verantwoordelijkheid moeten tonen, zelf ook vaker het gesprek met beroepsopvoeders opzoeken als daar reden voor is en over gene of schaamte heen moeten stappen.

Wij bevelen aan om de communicatie over de inhoud van de visie te variëren, toegesneden op verschillende doelgroepen. Ten eerste zijn ouders en jeugd zelf natuurlijk een belangrijke doelgroep. Dat kan o.a. via de websites van de gemeenten, de CJG's, alle instellingen gericht op jeugd, scholen etc. Om te illustreren hoe het visiedocument kan worden omgezet in een publicatie die ook voor een breed publiek geschikt is, hebben wij een publieksversie laten maken (zie bijlage 4). Deze kan eenvoudig worden aangepast en in een goede huisstijl van bijvoorbeeld het CJG worden opgemaakt, zodat deze breed verspreid kan worden. Een dergelijke publieksversie kan ook een goed hulpmiddel zijn om het gesprek tussen ouders en hun kinderen, tussen ouders onderling en tussen ouders en beroepsopvoeders op gang te brengen. Daarvoor kan bijvoorbeeld gelegenheid worden geboden tijdens de nationale Week van de Opvoeding die jaarlijks wordt georganiseerd (zie ook www.weekvandeopvoeding.nl). Zo heeft in 2012 de Opvoedbus in het kader van de Week van de Opvoeding de Kop van Noord-Holland bezocht.

Een tweede doelgroep betreft alle professionals en beroepsopvoeders. Voor hen kan de toepassing van de visie een grote omslag in hun dagelijks werk betekenen. Uitgangspunten als: 'ouders de regie laten' en 'in geval van hulp, aan overeengekomen, concrete doelen werken met een heldere planning' worden makkelijk onderschreven, maar lang niet altijd even makkelijk ook toegepast.

De communicatie zou overigens niet alleen gericht moeten zijn op alle professionals die ondersteuning, zorg of hulp bieden. Het gaat hier juist ook om alle beroepskrachten die een rol spelen in het gewone opvoedproces van alle dag, zoals pedagogisch medewerkers in de kinderopvang en docenten en leerkrachten op scholen, maar ook de voetbalcoaches en de vrijwilligers van de scouting. Zij zijn zich niet altijd bewust van hun rol bij het opvoeden van kinderen en jongeren en van de invloed

die zij kunnen hebben. In het bijzonder moeten huisartsen hier nog genoemd worden. Zij zullen ook na de decentralisatie van de jeugdzorg een belangrijke rol blijven spelen in het bieden van ondersteuning en bij het doorverwijzen naar met name de jeugd-GGZ. Het zou goed zijn om via de District Huisartsen Vereniging ook met de huisartsen de visie en de ontwikkeling van het aanbod te bespreken.

Mogelijke acties:

- Visie publiceren in alle dagbladen, huis-aan-huis bladen tijdens de week van de opvoeding.
- Visie plaatsen op alle CJG-websites en op de websites van alle partners, inclusief van de gemeente.
- Visie publiceren in alle schoolbrochures van basis en voortgezet onderwijs.
- Publiekscampagne á la de 'positief opvoeden campagne' in Amsterdam of Twente.
- Visie publiceren in alle brochures/folders van (basis)voorzieningen, zoals peuterspeelzaal, kinderopvang, GGD, etc.
- Bereidheid tonen om visie altijd toe te lichten (ouderavonden, thematische voorlichtings- of gespreksavonden, scholing huisartsen e.a., etc.).
- Elk "opvoedincident" in de regio in de media (kranten, regionale tv, websites) 'counteren' door het in het 'normale' te plaatsen en te verbinden met de visie.

***Aanbeveling 2:** Organiseer specifieke communicatie richting gemeentebestuurders en beleidsmakers*

Een aparte groep die in het kader van de communicatie over de visie en de ontwikkelingen aandacht behoeft, bestaat uit beleidsmakers en gemeentebestuurders. Gezien de verantwoordelijkheid voor de omgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien en de uitbreiding van de gemeentelijke taken in het kader van de transitie jeugdzorg, is het ook belangrijk dat zij op de hoogte zijn van de inhoudelijke visie die de basis vormt voor het beleid op dat gebied. Tijdens de regionale bijeenkomst van 6 juli 2012 is het idee geopperd om een informatieavond te organiseren voor raadsleden. Hierbij kunnen diverse organisaties en instellingen de visie uitdragen en illustreren hoe zij de visie in de praktijk invulling geven.

Mogelijke acties:

- Jeugdzorgontbijt voor raadsleden organiseren.
- Voorlichting organiseren in gemeenteraden en commissies Jeugd & Welzijn.
- Werkbezoeken organiseren voor raadsleden aan instellingen.
- Een Kennisnetwerk Transitie Jeugdzorg opzetten voor professionals en beleidsmedewerkers en raadsleden.
- Scholingsaanbod opzetten over de Transitie Jeugdzorg voor alle managers, alle wethouders, etc.

Steun en hulp voor ouders en (beroeps)opvoeders

Uit de verkenning van de vraagkant is gebleken dat er een taboe rust op opvoedvragen en problemen, en dat dit taboe een belemmering is voor het bereiken van de doelstelling om ouders in een vroegtijdig stadium te steunen of te adviseren. Daarnaast is er veel instemming met de uitgangspunten uit het visiedocument over de houding en werkwijze van beroepsopvoeders en professionals en dat zij een cruciale rol hebben bij het doorbreken van dit taboe. Zij kunnen ervoor zorgen dat ouders over hun schroom heenstappen en hun vragen stellen vóór deze uitgroeien tot problemen. Om op die manier te kunnen werken hebben professionals echter training en coaching nodig.

Aanbeveling 3: Leg prioriteit bij het versterken van de pedagogische kwaliteit van de leefomgeving van kinderen en jongeren en het versterken van de netwerken rondom opvoeders

Er zal geruime tijd over heen gaan voordat de visie werkelijk door de meeste betrokkenen op alle niveaus is eigen gemaakt en in praktijk wordt toegepast. Dit vraagt enerzijds om veelvuldig en consequent communiceren en anderzijds om ook dingen doen. Veel professionals en beroepsopvoeders kunnen pas echt volgens deze visie gaan werken als zij de gelegenheid krijgen om de visie met elkaar te delen en meer deskundigheid en vaardigheden op te doen. Daarvoor zou het goed zijn om professionals en beroepsopvoeders in de gelegenheid te stellen om op lokaal niveau met elkaar aan de slag te gaan om de visie te kunnen vertalen naar attitude en activiteiten in hun eigen netwerk. Het is slim om daarbij al meteen naar verbindingen tussen professionals, vrijwilligers en sleutelfiguren in wijken en buurten te zoeken. Zo kunnen via ‘georganiseerd toeval’ allerlei nuttige contacten ontstaan die een positieve waarde kunnen hebben voor de pedagogische civil society. Zorg daarbij ook dat helder wordt wat deze vrijwilligers en sleutelfiguren nodig hebben om zelf de goede initiatieven te ontplooien en dat bij de uitvoering daarvan ook sprake is van een zekere mate van kwaliteit en effectiviteit. Het is aan gemeenten en professionals om vervolgens voor de goede randvoorwaarden en ondersteuning van deze vrijwilligers en hun initiatieven te zorgen.

In de concept Jeugdwet (18 juli 2012) is in artikel 2.2.1.a opgenomen dat het college van de gemeenten verantwoordelijk is voor het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang. De achterliggende reden is dat het goed is als de beroepsopvoeders die daar werken, beter leren begrijpen welk gedrag hoort bij een opgroeiend kind van een bepaalde leeftijd en daar ook mee om weet te gaan. Dat maakt het werken voor hen niet alleen leuker en effectiever, maar de kinderen en jongeren profiteren daar ook van doordat de sfeer beter is en zij meer kunnen opsteken van deze volwassenen. Daarbij kunnen deze beroepsopvoeders ook nog eens eerder en beter signaleren wanneer er juist wel sprake is van afwijkend gedrag en er extra deskundigheid nodig is. Bedenk daarbij ook dat deze beroepsopvoeders vrijwel alle ouders, langs natuurlijke weg en op een niet-stigmatiserende manier, kunnen bereiken. Ook de ouders die nu niet worden bereikt (zorgmijders) of zelfs niet in beeld zijn omdat ze in zeer gesloten gemeenschappen leven. Ook deze ouders komen immers in contact met bijvoorbeeld de leerkrachten op de school van hun kinderen. De benodigde expertise op het vlak van pedagogische kwaliteit is bij verschillende organisaties uit de regio aanwezig en zal zeker benut kunnen worden. Tijdens de regionale bijeenkomst van 6 juli 2012 is onder meer aangegeven dat er bijvoorbeeld bij de ROC's behoefte is aan het verbeteren van de pedagogische vaardigheden van het onderwijzend personeel. Daarnaast is het idee naar voren gebracht dat het CJG de aanwezige deskundigheid en expertise ook veel meer actief beschikbaar kan stellen aan beroepsopvoeders in de algemene jeugdvoorzieningen en aan vrijwilligers die met kinderen en jongeren werken. Tot slot kunnen ook speciale trainingen voor beroepsopvoeders gevolgd worden waarbij de principes van Positief Opvoeden van Triple P worden gebruikt. Gezien de brede implementatie van Triple P in de Kop van Noord-Holland kan de inzet van een dergelijke training helpen bij het scheppen van een positief opvoedklimaat voor ouders en kinderen.

Mogelijke acties:

- Neem in de werkprocessen standaard op: hoe is het netwerk van het gezin ingeschakeld?
- Maak vrijwilligersgroepen en –verenigingen en gebruikersgroepen onderdeel van het CJG, bied ze een platform en faciliteer ze in alle opzichten (Homestart/MIM/oudergroepen/etc.).
- School alle werkers in algemene jeugdvoorzieningen in positief opvoeden.
- Vorm ouderkamers op alle educatieve basisvoorzieningen (peuterspeelzaal/kinderopvang/school).
- Gebruik de resultaten uit ‘Allemaal opvoeders’ en beoordeel ze op toepasbaarheid in de kop van Noord Holland.

Aanbeveling 4: Stel een werkgroep samen die aan de slag gaat met een concreet programmatisch voorstel voor een regionaal samenhangend aanbod opvoedingsondersteuning

Op basis van de tot nu toe verzamelde informatie en de resultaten van de werkconferentie op 6 juli 2012, kan deze werkgroep aan de slag om de hoofdlijnen op te stellen van het toekomstig aanbod van algemeen en preventief, tot aan geïndiceerde zorg en gedwongen hulp. Het bestaande aanbod vormt daarbij het uitgangspunt. Het toekomstige aanbod is een dekkend, sluitend, gedoseerd, getimed, goed toegankelijk aanbod voor alle ouders, dat voldoet aan de volgende criteria: levensloopbestendig (voor alle leeftijden en ontwikkelingsfasen), evidence based waar mogelijk practice based waar nodig, vrijwillig en bekend, in de buurt beschikbaar, cultureel sensitief, voor alle opvoed- en opgroei-problemen en alle doelgroepen, individueel of in een groep, thuis, in de kinderopvang, op school of in het CJG (ingevuld conform de Richtlijn Opvoedingsondersteuning of de handreiking opvoedingsondersteuning CJG, 2008).

Om de opdracht voor deze groep overzichtelijk en behapbaar te houden, bevelen wij aan om de opdracht te beperken tot een samenhangend aanbod van licht naar zwaar voor twee belangrijke problemen: 1) van dwars gedrag tot gedragsproblemen en 2) van opvoedingsonzekerheid tot ondertoezichtstelling.

De werkgroep bestaat idealiter uit sleutelfiguren van gemeenten en de belangrijkste partners in het jeugdbeleid. Om er zeker van te zijn de juiste jeugdpartners bij de werkgroep te betrekken, verwijzen we naar tabel 4. Hierin is per vraagstuk aangegeven welke organisaties hier op dit moment aanbod op hebben en wat de zwaarte van deze ondersteuning is.

De betreffende werkgroep houdt rekening met de gezamenlijke visie en de resultaten van de werkconferentie van 6 juli 2012. De gedetailleerde overzichten van het bestaande aanbod die wij met input van alle aanbieders hebben opgesteld zijn een zeer goed vertrekpunt voor de nadere analyse. Bij het samenstellen van de hoofdlijnen van het pakket is het van belang dat de werkgroep gebruik maken van de beschikbare kennis over werkzame ingrediënten zodat de (gespecialiseerde) interventies van aantoonbare kwaliteit zullen zijn.

Mogelijke acties:

- Een werkgroep samenstellen die op voor twee belangrijke problemen: 1) van dwars gedrag tot gedragsproblemen en 2) van opvoedingsonzekerheid tot ondertoezichtstelling aan de slag gaat met het concretiseren van een samenhangend aanbod.
- Alle basisinformatie over opvoeden en opgroeien ontleen aan de door Stichting Opvoeden.nl opgestelde CJG Informatiebank (met door 11 kennisinstituten gevalideerde informatie).
- Alle gemeenten gaan gezamenlijk een backoffice vormen voor de CJG-website met de mogelijkheid van telefonische informatie (Opvoed- en of Kindertelefoon), chat- en mailfunctie en online hulp en advies.

Aanbeveling 5: Voer een nadere analyse uit van de vraag naar en het aanbod aan preventie/interventies op het terrein van bestrijding kindermishandeling

Hoewel het onderwerp bestrijding kindermishandeling niet direct is besproken tijdens de werkconferentie van 6 juli, adviseren wij toch hier extra aandacht te besteden. Het ontbreken van veiligheid en geborgenheid, vormt een grote bedreiging voor de ontwikkeling van een kind of jongere. Dat kan leiden tot lichamelijk letsel of aandoeningen en diverse psychische stoornissen. Daarnaast wordt het vertrouwen van het kind in zichzelf en het vertrouwen in anderen ondermijnd. Wanneer een kind veiligheid ontbeert, is het veelal van volwassenen afhankelijk om iets aan de situatie te doen.

Iedereen heeft hierin een verantwoordelijkheid, maar in het bijzonder beroepsopvoeders en professionals die met gezinnen of kinderen werken, moeten alert zijn op signalen. Zodra zij deze herkennen dienen zij snel en op gepaste wijze te handelen om de veiligheid te herstellen of het kind te beschermen.

In de vraagverkenning is ons opgevallen dat er relatief weinig jeugdbeschermingsmaatregelen werden genomen in 2009, terwijl het aantal meldingen en contacten met het AMK ongeveer op het geschatte aantal lag (op basis van een doorvertaling van landelijke cijfers). Daarnaast valt aan aanbodzijde op dat er relatief weinig interventies zijn op het terrein van preventie en aanpak kindermishandeling. In het voorgaande proces heeft er nog geen nadere verkenning plaatsgevonden van de juistheid en achtergronden van deze constatering. Gezien het belang van de bestrijding van kindermishandeling is het aanbevelenswaardig dit alsnog te doen.

Mogelijke acties:

- Met het AMK verkennen wat redenen en oorzaken zijn achter het relatief lage aantal jeugdbeschermingsmaatregelen (wordt er veel in het vrijwillig kader (al dan niet met drang) opgevangen? komen er relatief veel signalen van lichte problematiek binnen? etc.).
- Gesprek arrangeren met de actieve partijen rondom kindermishandeling De Praktijk, Parlan, De Wering en Triversum samen met het AMK om te bekijken of het aanbod voldoende tegemoet komt aan de vraag.

Randvoorwaarden voor vernieuwing en vervolgproces

De ontwikkeling van een samenhangend toekomstbestendig aanbod van ondersteuning en hulp rond opvoeding, is een complex proces en kost enkele jaren. Met de werkbijeenkomsten, de breed gedragen visie en de resultaten van de werkconferentie van 6 juli 2012 is een goede start gemaakt met dit proces waarbij een aantal piketpaaltjes zijn geslagen. Het is zeer belangrijk dat nu een aantal concrete stappen worden gezet en voortgang wordt geboekt op bepaalde terreinen. Naast de voortgang rond het verspreiden en implementeren van de visie en de ontwikkeling van het samenhangend aanbod, is het belangrijk om oog te hebben voor de noodzakelijke randvoorwaarden in organisatorische en bestuurlijke zin. Hieronder een aantal aanbevelingen die hierop zijn gericht.

***Aanbeveling 6:** Zorg voor een heldere en stevige gemeentelijke regierol en zorg voor samenhang en afstemming met andere belangrijke ontwikkelingen zoals de invoering 1 gezin, 1 plan en de voorbereiding van de transitie van de jeugdzorg.*

De transitie van de jeugdzorg is voor gemeenten een complexe opdracht die zij alleen kunnen uitvoeren in nauwe samenwerking met de stakeholders. Bovendien kan de preventieve en curatieve jeugdzorg alleen goed werken als er ook een nauwe samenwerking tussen de uitvoerende instellingen onderling bestaat. Het ontwikkelen van een regionaal samenhangend aanbod opvoedingsondersteuning, kan niet los van dit transitieproces worden gezien. De gemeenten wordt door alle partners als legitieme partij gezien om de regie op zich te nemen. Sterker nog, de verschillende partijen hebben aangegeven dat zij ook behoefte hebben aan duidelijkheid van de gemeenten over de verdere planning en inrichting van het proces en de inhoudelijke uitgangspunten. In het Startdocument Transitie Jeugdzorg van de regiogemeenten (11 juni 2012) is opgenomen dat de visie op opgroeien en opvoeden in de regio Kop van Noord-Holland een toetssteen voor veranderingen en innovaties vormt. Verder zijn de geformuleerde maatschappelijke doelen die resulteerden uit de werkconferentie van 6 juli, ook van betekenis voor de transitie jeugdzorg. Naast deze inhoudelijke samenhang is het aan te bevelen om ook in procesmatige zin naar goede afstemming en samenhang te streven, bijvoorbeeld door over en weer elkaar op de hoogte te houden over de planning,

ontwikkelingen en resultaten. Daarbij is het slim om zorgvuldig te bepalen in welk traject bepaalde onderwerpen thuishoren. Onderwerpen als bijvoorbeeld “nieuwe bekostigingsmodellen” en “financieringskaders aansluitend op de zorgvraag”, zouden logischerwijs in het transitieproces kunnen worden opgepakt.

Mogelijke acties:

- Iedereen die in het CJG-netwerk of een zorgadviesteam zit, gaat werken met en wordt geschoold in het werken volgens 1 gezin, 1 plan.
- Alle transitie MANAGERS en/of CJG-coördinatoren worden geschoold in de werkwijze van 1 gezin, 1 plan en werken volgens dezelfde wijze van transitie management.
- De regierol van de gemeente goed formuleren (wat doet de gemeente wel en niet qua regie/aansturing/financiering en de in de beleidsstukken genoemde regietaken).

Aanbeveling 7: Bied experimenteerruimte

Nieuwe werkwijzen, nieuwe verhoudingen en een nieuwe cultuur, het zal niet van de ene op de andere dag bedacht en geregeld zijn. Toch is dit in wezen de opdracht aan de professionals en instellingen. Een omslag op zoveel niveaus kan niet op de tekentafel worden voorbereid. Ruimte voor ontwikkelaars om nieuwe werkwijzen uit te proberen is daarom essentieel. Daarbij is van belang dat vooraf heldere afspraken worden gemaakt wat het doel is van een experiment en langs welke criteria zal worden gemeten of de pilot kan worden omgezet in een structureel aanbod of reguliere werkwijze. Daarbij dient ook vooraf te worden afgesproken wanneer van een positief resultaat mag worden gesproken en hoe in dat geval verder implementatie mogelijk zal worden gemaakt. Uiteraard wordt er nu ook al aan innovatieve projecten gewerkt, veelal in samenwerkingsverbanden van diverse aanbieders (zie ook bijlage 8). Deze innovatieve projecten vormen het uitgangspunt. Welke waardevolle ervaringen met innovatieve werkwijzen worden daar al opgedaan, die eventueel meer experimenteerruimte verdienen of die mogelijk al verder toegepast kunnen worden?

Om ontwikkeltrajecten vanuit de gemeentelijke regierol een impuls te geven, adviseren wij de meest prangende vraagstukken te selecteren en de hierbij betrokken organisaties uit te nodigen met elkaar in gesprek te gaan. In tabel 4 is per vraagstuk te zien om welke betrokken partners het gaat. Tijdens de aanbodbijeenkomst van 24 mei 2012 gaven de partners aan elkaar al goed te vinden als het om samenwerking gaat. Ze voorzien hier dan ook geen problemen in, eerder kansen. Stimuleer en faciliteer hen daarom met elkaar de dialoog aan te gaan om te komen tot innovatieve dienstverlening. Dit biedt hen niet alleen ruimte om hun verantwoordelijkheid te nemen, maar maakt hen ook mede-eigenaar van het transitie en transformatieproces.

Mogelijke acties:

- Mogelijk maken van het bieden van ambulante jeugdzorg vanuit de frontoffice van het CJG.
- Opvoedspreekuren of andere vormen van advies bieden in de algemene jeugdvoorzieningen (peuterspeelzaal/kinderopvang/school).
- Alle ouders voorbereiden op transitie in de levensloop van kinderen: van kleuter naar basisschool, van basis naar voortgezet onderwijs (b.v. ‘Beter omgaan met pubers’).
- Alle ouders opvoedsteun bieden (bijvoorbeeld 10 vouchers voor gratis opvoedadvies bij geboorteaangifte aanbieden).
- Experiment starten met resultaat gestuurde financiering en aanbesteding.
- Zorgaanbieders de kans bieden om “light versies” van intensieve interventies aan te bieden in het CJG en op school.

Aanbeveling 8: Versterk de competenties voor beroepsopvoeders en professionals-nieuwe stijl

Zowel beroepsopvoeders en professionals als vrijwilligers moeten worden geholpen om hun competenties te versterken om volgens de visie te kunnen werken. Het gaat dan om o.a. het ontwikkelen van de juiste grondhouding, waarderen en benutten van sociale netwerken, versterken van eigen kracht, ontzorgen, normaliseren en generalistisch werken. Samen met beroepsopvoeders en professionals kan worden nagegaan op welke velden hun competentie versterkt moeten worden. Vervolgens kan een scholingsplan worden opgesteld, dient dit te worden afgestemd met de betrokken organisaties en moet er aandacht zijn voor de inbedding en toepassing van de opgedane kennis en vaardigheden in de praktijk. Het is aan te bevelen om hierbij na te gaan welke expertise al aanwezig is bij gespecialiseerde deskundigen die hierbij kan worden ingezet. Ook zou het goed zijn om in dit verband rekening te houden met de ervaringen en bevindingen van Alert4You.

Onderzoek daarbij ook de mogelijkheden voor een pilot Stepped care met vrijwilligersorganisaties en snelle toegang tot gespecialiseerde hulp. Het model van Stepped care is in de gespecialiseerde zorg ontwikkeld vanuit het idee dat het loont om eerst met de meest effectieve, minst belastende, goedkoopste en kortste vorm van behandeling te starten en om pas bij onvoldoende werkzaamheid over te stappen op zwaardere behandelvormen. Dit vraagt echter om beter signaleren door beroepsopvoeders en professionals zodat de échte problemen snel kunnen worden verholpen. Daarnaast vergt het een investering in goede instrumenten en in de vergroting van de kennis, vaardigheden en attitude van verwijzers. Tijdens de werkconferentie van 6 juli is de wens uitgesproken om met name vrijwilligersorganisaties te betrekken. Het is de moeite waard om te onderzoeken of en hoe dit mogelijk is.

Mogelijke acties:

- Alle professionals in het CJG(-netwerk) laten werken met en beschikken over de competenties om de veiligheid van kinderen en gezinnen te beoordelen (werken met CFRA, Signs of Safety of LIRIK).
- Alle professionals in het CJG(-netwerk) oplossingsgericht laten werken en gezinnen motiveren (zijn geschoold in oplossingsgericht werken en motiverende gespreksvoering).
- Alle professionals in het CJG(-netwerk) laten werken met 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur en zijn daarin geschoold.
- Alle professionals in het CJG(-netwerk) laten werken volgens de principes van positief opvoeden en tenminste laten scholen in het werken met Triple P, niveau 2.
- Kwaliteitseisen opstellen voor alle beroepsopvoeders en werkers in het CJG-netwerk naar analogie van het Engelse “What everybody should know and do, working with parents and children”.

Aanbeveling 9: Stuur op effectieve samenwerking in de uitvoering

Echte samenwerking in het belang van het kind en de ouders, vraagt om commitment en de juiste vaardigheden van de professionals. Tegelijkertijd vraagt dit echter ook om durf en vertrouwen van het management en bestuurders. Er liggen met name kansen in het gebiedsgerichte werken, waarbij meerdere disciplines samenwerken om laagdrempelige integrale steun of zorg dicht bij huis te bieden, waarbij ieder vanuit zijn of haar eigen expertise een bijdrage levert, maar waarbij er één organisatie het contact onderhoudt met het gezin (één aan het stuur, en de rest van de organisaties op de achterbank).

Mogelijke acties:

- Alle instellingen committeren aan werken volgens 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur.
- Stimuleren van interdisciplinaire intervisie, scholing en werkbegeleiding.
- Prestatie-indicatoren voor het CJG en het ZAT formuleren.

Aanbeveling 10: Blijf investeren in de relaties, het onderling vertrouwen, eenheid van taal

Tenslotte is het voor het proces erg van belang dat er continue wordt geïnvesteerd in de onderlinge relaties in het veld, in onderling vertrouwen tussen de betrokken personen en organisaties en in eenheid van taal, zodat het brede commitment kan worden vastgehouden. Het is heel belangrijk dat men regelmatig terugkoppeling krijgt over de ontwikkelingen en dat men elkaar op allerlei manieren blijft informeren en inspireren. Dit kan door middel van websites, nieuwsbrieven, maar ook via het faciliteren van ontmoeting en kennis delen met soortgelijke ontwikkelingen elders in Nederland of in het buitenland. Uiteraard is het heel goed om de BOJOZ-structuur te benutten. Om de voortgang van dit proces te tonen en met het oog op breed draagvlak voor te maken keuzes, adviseren wij in elk geval om ongeveer een half jaar na de eerste regionale werkconferentie wederom een dergelijke bijeenkomst te organiseren.

Mogelijke acties:

- Alle betrokkenen informeren via de website van BOJOZ over de voortgang van het traject.
- Als gemeenten aangeven waar de prioriteiten liggen voor de gemeenten.
- Dit onderhavige rapport agenderen in een BOJOZ-overleg om te bespreken welke actiepunten de verschillende partners hieraan verbinden.
- Een volgende regionale bijeenkomst plannen.

Hieronder nogmaals de 10 aanbevelingen overzichtelijk op een rij:

10 Aanbevelingen	
1.	Organiseer gerichte en brede communicatie over de visie
2.	Organiseer specifieke communicatie richting gemeentebestuurders en beleidsmakers
3.	Leg prioriteit bij het versterken van de pedagogische kwaliteit van de leefomgeving van kinderen en jongeren en het versterken van de netwerken rondom opvoeders
4.	Stel een werkgroep samen die aan de slag gaat met een concreet programmatisch voorstel voor een regionaal samenhangend aanbod opvoedingsondersteuning
5.	Voer een nadere analyse uit van de vraag naar en het aanbod aan preventie/interventies op het terrein van bestrijding kindermishandeling
6.	Zorg voor een heldere en stevige gemeentelijke regierol en zorg voor samenhang en afstemming met andere belangrijke ontwikkelingen zoals de invoering 1 gezin, 1 plan en de voorbereiding van de transitie van de jeugdzorg.
7.	Bied experimenteerruimte
8.	Versterk de competenties voor beroepsopvoeders en professionals-nieuwe stijl
9.	Stuur op effectieve samenwerking in de uitvoering
10.	Blijf investeren in de relaties, het onderling vertrouwen, eenheid van taal

Bijlagen

Bijlage 1: Opvoedvisie

Bijlage 2: Deelnemers expertmeeting 5 maart 2012

Bijlage 3: Ontwikkelingsopgaven en opvoedingsopgaven

Bijlage 4: Publieksversie pedagogische visie Kop van Noord Holland

Bijlage 5: Inleiding Vraagverkenning en lokale cijfers

Bijlage 6: Deelnemers vraagverkenning 26 april 2012

Bijlage 7: Zondiagram Aanbod hulp en ondersteuning bij opvoeden en opgroeien in kaart

Bijlage 8: Tabel Innovatieve projecten en samenwerkingsverbanden en beleidsmaatregelen

Bijlage 9: Deelnemers aanbodverkenning 24 mei 2012

Bijlage 10: Powerpoint-presentatie Tom van Yperen, Regionale werkconferentie 6 juli 2012

Bijlage 11: Deelnemers interactieve regionale werkconferentie 6 juli 2012

Bijlage 12: Het Nederlands Jeugdinstituut: hét expertisecentrum over jeugd en opvoeding

Bijlage 1: Opvoedvisie

EFFECTIEF OPVOEDEN MAAKT HET VERSCHIL

De visie op opgroeien en opvoeden en de uitgangspunten voor opvoedingsondersteuning van de gezamenlijke gemeenten en instellingen in de Kop van Noord-Holland

Met als kern: steunen – stimuleren – sturen

Dit is het idee, de inspiratie voor de opvoedvisie in de kop van Noord-Holland:

Alle kinderen uit de Kop van Noord-Holland (al dan niet met belemmeringen) groeien gelukkig en optimaal op in een ‘warm en veilig gezin’ van één of meer ouders, in een inspirerende buurt. Ouders en andere (beroeps)opvoeders begeleiden hen zo effectief mogelijk in hun ontwikkelingsgang naar de volwassenheid. Want opvoeden en ontwikkelen doe je samen! *‘It takes a village to raise a child’*. Samen met beschikbare en betrokken vrijwilligers en professionals van de school, het jeugdwelzijnswerk, het CJG, de kinderopvang, de jeugdzorg en andere voorzieningen. Die professionals staan náást de ouders en bieden passende informatie, advies en hulp bij het opvoeden en het opgroeien, wanneer ouders en/ of kinderen dat nodig hebben. Informatie, advies en hulp die werken, waar ouders en andere opvoeders wat aan hebben, waar kinderen van profiteren. Met als kern van goed opvoeden: steunen - stimuleren – sturen, zodat kinderen emotionele veiligheid ervaren, hun persoonlijke en sociale competenties ontwikkelen en kansen krijgen om zich de waarden en normen, de ‘cultuur’ van de samenleving eigen te maken en daarin een actieve rol kunnen (gaan) spelen.

1. Inleiding

De hier gepresenteerde pedagogische visie is een positieve en optimistische visie. Die gaat er van uit dat de opvoeding ertoe doet en dat het opvoeden een vanzelfsprekende en meestal prettige opgave is voor ouders. Maar die niettemin altijd een uitdagende opgave is en vanzelfsprekend gepaard gaat met vragen en af en toe onzekerheid van ouders. Een opgave die niet altijd vanzelf effectief is, maar wel positief te beïnvloeden is. Een ander uitgangspunt is dat we allemaal – de eigen ouders, familieleden, vrienden, burens, aangevuld met vrijwilligers en professionals - een rol spelen en een verantwoordelijkheid hebben in het ondersteunen van ouders bij de opvoeding van opgroeiende kinderen. We noemen dit de ‘pedagogische civil society’. Deze visie geldt voor alle kinderen en jongeren (van 0 tot 23 jaar) en gezinnen in de kop van Noord Holland en is gebaseerd op de meest actuele kennis over de ontwikkeling en de opvoeding. Daarnaast sluit de visie aan op het huidige jeugdbeleid in de Kop van Noord-Holland.

Deze visie is opgesteld op basis van regionale en landelijke documenten en daarnaast een actieve inbreng van deskundigen uit de Kop van Noord-Holland tijdens een expertmeeting op 5 maart 2012 (zie bijlage 1). Zij vertegenwoordigen diverse betrokken partners uit het Bestuurlijk Overleg Jeugd Onderwijs Zorg van de Kop van Noord-Holland. En de visie is vastgesteld op 6 juli tijdens een interactieve regionale bijeenkomst voor alle BOJOZ-partners in Den Helder.

2. Uitgangspunten voor goed opvoeden en gezond opgroeien

Zonder een normatieve invulling aan ‘goed opvoeden’ te geven, berust de pedagogische visie wel degelijk op een aantal inhoudelijke pijlers.

Als uitgangspunten voor onze visie op goed opvoeden en gezond opgroeien gelden²:

- opvoeden is een natuurlijk, vanzelfsprekend en dynamisch proces, waarbij ouders (en andere opvoeders) en kinderen elkaar positief kunnen en willen beïnvloeden;
- ouders zijn de eerstverantwoordelijken voor de opvoeding van hun kind(eren);
- de eigen kracht van ouders is het aangrijpingspunt voor alle advies, steun en hulp;
- ouders respecteren de rechten van hun kinderen, vastgelegd in het VN-verdrag voor de Rechten van het Kind;
- ouders bepalen zelf welke waarden en normen zij aan hun kind willen meegeven;
- opvoeden betekent rekening houden met de mogelijkheden en behoeften van het kind
- een goede opvoeding is essentieel voor een optimale ontwikkeling van kinderen, voor talentontwikkeling en voor een gezonde samenleving;
- gezond en evenwichtig opgroeien vraagt om kansen en stimulansen voor kinderen op alle ontwikkelingsdomeinen (cognitief, motorisch, sociaal emotioneel, cultureel, moreel);
- het is vanzelfsprekend om vragen te hebben over het opvoeden of daar onzeker over te zijn; sterker nog, die onzekerheid hoort per definitie bij het opvoeden en in die zin is het hebben van opvoedproblemen volstrekt ‘normaal’ (zie ook bijlage 2);
- ouders hebben recht op steun bij de opvoeding omdat opvoeden iets is van de samenleving als geheel;
- ieder kind heeft behoefte aan en recht op een mix van liefde, steun, respect, betrokkenheid, stimulans en sturing van ouders en andere opvoeders;
- het belang van de sociale omgeving voor gezinnen als bron van sociale steun wordt onderkend.

3. De opvoedvisie

Gemeenten en de jeugdvoorzieningen in de Kop van Noord Holland geloven onvoorwaardelijk in de kracht, de passie en de betrokkenheid bij de samenleving van kinderen en ouders. Onbevange gaat elk kind het pad op van zijn of haar eigen ontwikkeling. Het kind is ontdekker, intuïtief geneigd nieuwe kennis tot zich te nemen op weg naar de volwassenheid. Bewegend, spelend, experimenterend en nabootsend, met vallen en opstaan, alleen en met anderen, overwint het kind de uitdagingen van elke ontwikkelingsfase³. Zo ontdekt het kind de wereld binnen en buiten zichzelf en ontwikkelt het nieuwe fysieke, cognitieve, emotionele en sociale capaciteiten op alle ontwikkelingsdomeinen. Met elke nieuwe overwinning versterkt het kind zijn capaciteiten en zijn drijfveer tot verdere exploratie. Het kind ontdekt stapsgewijs hoe positieve waarden ten grondslag liggen aan bestaande normen en maakt zich deze gaandeweg eigen. Daarbij ervaart het dat zijn positieve bijdragen aan het gezin en de maatschappij gewaardeerd wordt. Zo worden kinderen en jongeren gaandeweg steeds zelfstandiger en zijn ze op hun eigen verantwoordelijkheid aanspreekbaar. Passend bij elke levensfase participeert een mens naar eigen vermogen in onze maatschappij.

² Bronnen: Hoofdstuk Opvoedingsondersteuning, april 2011; BOJOZ-koers, juni 2011; uitvoeringsplan Kop; positief opvoeden BOJOZ-koers, juni 2011.

³ Voor de ‘normale’ uitdagingen voor kinderen en jeugdigen (zogenaamde ontwikkelopgaven) per ontwikkelingsfase zie onder meer de publicaties van Van Yperen (2011) of het dossier opvoedvragen op www.nji.nl.

Ouders⁴ zijn de eerste en allerbelangrijkste bakens in de ontwikkelingsgang van elk kind. Een goede hechting en adequate basiszorg zijn elementair voor een gezonde start van het opgroeien. Ouders zijn de eerst verantwoordelijken voor de opvoeding. Zij voeren de regie over de opvoeding van hun kind(eren). Maar opvoeden doen niet zij alleen. Anderen - familieleden, vrienden, burens, professionals, vrijwilligers (bijvoorbeeld in buurthuizen of bij sportclubs), maar ook leeftijdsgenoten – dragen hun steentje bij. Met zijn allen zorgen we voor een sterke ‘pedagogische civil society’, een samenleving waarin we omzien naar elkaar en dus ook naar alle kinderen en ons hiervoor verantwoordelijk voelen. Daarnaast zijn gezinnen idealiter ingebed in de sociale omgeving. Vaak gaat het opvoeden intuïtief goed, al gaat het niet altijd zonder ‘slag of stoot’. Elke ontwikkelingsfase brengt zijn eigen ‘normale opvoeduitdagingen’ en ‘gangbare opvoedproblemen’ met zich mee (zie bijlage 2). Maar te allen tijde willen ouders het beste voor hun kind, ook op de momenten waarin het niet mee zit in het leven.

De volgende drie pijlers vormen het fundament van de opvoeding en vormen de kern van de professionele en gemeentelijke opvoedboodschap aan ouders:

- *steunen*: elk kind heeft recht op onvoorwaardelijke steun in de vorm van tijd, liefde, aandacht en betrokkenheid;
- *stimuleren*: een goede opvoeding biedt kinderen op alle ontwikkelingsdomeinen de ruimte en stimulans om zich te ontwikkelen overeenkomstig hun eigen karakter en capaciteiten, uitdagingen aan te gaan en te leren om moeilijkheden te overwinnen;
- *sturen*: een goede opvoeding biedt kinderen in alle ontwikkelingsfasen structuur, interessante uitdagingen en houvast in de vorm van regels en grenzen en draagt zo bij aan sociale aansluiting en democratisch burgerschap.

Voor ouders zijn de volgende opvoedprincipes van groot belang:

- Een veilige en stimulerende omgeving voor kinderen scheppen.
- Leren stimuleren door positieve ondersteuning van kinderen en aansluiten bij hun intrinsieke motivatie en interesses.
- Kinderen voldoende autonomie en uitdagingen bieden en tegelijk ondersteuning, structuur en grenzen.
- Realistische verwachtingen van kinderen hebben (ieder kind is uniek) en van jezelf als opvoeder.
- Goed zorgen voor jezelf als ouder, want het welbevinden van ouders kan van grote invloed zijn op de manier waarop zij met hun kinderen omgaan.

Dit betekent dat het belangrijk is dat ouders over bepaalde opvoedcompetenties beschikken zoals ‘genegenheid tonen’, ‘actief luisteren’, ‘spontane leermomenten benutten’ en ‘basisregels stellen’. Indien ouders daaraan behoefte hebben zouden zij ondersteuning moeten krijgen om deze competenties te ontwikkelen.

4. De concretisering van de visie in dienstverlening en ondersteuning van ouders

Wat betekent deze pedagogische visie nu voor de dienstverlening aan ouders? Dat begint er mee, dat alle betrokken jeugdvoorzieningen naar alle opvoeders en ook naar alle samenwerkingspartners in de keten uitdragen dat:

- opvoeden een verantwoordelijkheid is van ouders en veel andere opvoeders samen, dat opvoeden een opdracht van de samenleving als geheel is (focus op systeemgericht werken);

⁴ Met ouders worden bedoeld de primaire opvoeders, waaronder ook stiefouders en voogden.

- ouders de opgave van het opvoeden intuïtief meestal '*gewoon goed doen*'; dat ouders in elk geval altijd het beste voor hun kind willen en dat de professionals daarop vertrouwen;
- het vanzelfsprekend is om vragen te hebben over het opvoeden of daar onzeker over te zijn; sterker nog, dat die onzekerheid per definitie bij het opvoeden hoort, dat opvoedproblemen 'normaal zijn' (focus op normalisering van het opvoeden);
- professionals er in eerste instantie zijn om ouders alle thans beschikbare kennis en informatie over het opvoeden en opgroeien, de gezondheid en de ontwikkeling van kinderen te bieden en ouders willen stimuleren – al dan niet samen met andere ouders – gebruik te maken van die kennis en informatie gebaseerd op een zienswijze van 'effectief en actief opvoeden' (focus op dienstverlening).

Deze dienstverlening voldoet vanuit deze pedagogische visie aan de volgende vereisten:

- aansluitend op de vragen en behoeften van ouders en jeugdigen;
- dekkend, samenhangend en sluitend;
- bereikbaar (rekening houdend met afstanden die ouders kunnen afleggen) en tijdig beschikbaar, liefst op de plekken waar ouders en kinderen vanzelfsprekend al komen;
- vroegtijdig: vroeg er bij en vroeg er op af;
- passend (zo licht als mogelijk, zo intensief als nodig) en op tijd;
- klantversterkend, outreachend, systeemgericht, efficiënt en onbureaucratisch;
- goed geschakeld (lokaal netwerk en ketenzorg, zoals bepleit in de koers van BOJOZ);
- effectief (evidence based, practice based), kwalitatief hoogwaardig (best practices) en efficiënt en toch flexibel;
- vanuit een respectvolle, positieve, cultuur-sensitieve en empowerende bejegening;
- nooit loslatend zo lang dat nodig is, zodat het kind niet uit beeld verdwijnt;
- uitgevoerd door competente professionals;
- en met het beoogde, positieve resultaat voor de ouder, het kind en het gezin als uiteindelijke maatstaf;
- geboden ondersteuning aan ouders wordt zoveel mogelijk geëvalueerd en zo nodig bijgesteld of aangepast.

5. Uitgangspunten voor het werken met ouders en andere opvoeders

Als gemeenten en professionals ouders aanspreken als eerstverantwoordelijken voor de opvoeding en ervan uitgaan dat zij zich willen inzetten voor hun kind en voor andere kinderen, dan mogen ouders op hun beurt van de professionals en de gemeenten in de kop van Noord-Holland verwachten, dat zij:

- de eigen (des)kundigheid van ouders en hun visie op opvoeden respecteren en benutten,
- oog hebben voor en uitgaan van de eigen kracht, competenties en kwaliteiten van ouders;
- een wederkerige, betrokken, open, gelijkwaardige relatie met de ouder nastreven;

- ouders de regie laten, dat wil zeggen de vragen van ouders als uitgangspunt nemen en aansluiten bij de manier waarop ouders en jeugdigen zelf hun situatie beleven; Professionals gaan daarom naast de ouder staan en helpen het 'gewone opvoeden' beter te doen in aanvulling op wat ouders samen met anderen al kunnen doen (focus op eigen kracht);
- in geval van ondersteuning of hulp, aan overeengekomen, concrete doelen werken met een heldere planning;
- het als hun verantwoordelijkheid voelen om ouders te informeren over de normale uitdagingen in het opgroeien en opvoeden van kinderen, met als doel tegengaan van problematisering van de opvoeding (zie ook bijlage 2);
- hun werkwijze richten op het versterken van de autonomie en zelfregulatie van ouders, zodat zij greep houden of krijgen op hun eigen leven;
- beginnen met 'succesvolle ouder' ervaringen te creëren (ouders hier en nu laten ervaren, dat zij opvoeddoelen halen);
- effectiefopvoedgedrag positief bekrachtigen en gevolgen van effectief opvoedgedrag benoemen in plaats van verkeerd ineffectief opvoedgedrag bekritisieren;
- ouders helpen bij het activeren van sociale netwerken (andere opvoeders) rond ouders en jeugdigen;
- 'normale opvoeduitdagingen' met gangbare informatie en adviezen helpen op te lossen alvorens 'zwaardere interventies' in te zetten;
- zelf informatie, advies en hulp bieden waar dat maar mogelijk is, zo nodig met consultatie van collega's;
- verwijzingen proberen te beperken, ook door aanvullende expertise naar de ouder toe te halen (wrap around care);
- ondanks dat normaliseren en ontproblematiseren het streven is, ook erkennen dat een gedeelte van de gezinnen altijd behoefte zal blijven hebben aan meer intensieve vormen van hulpverlening. Voor deze groep is versnelde toestroom naar hulpverlening het doel en soms is deze groep alleen te bereiken via outreachend werken;
- als de veiligheid van het kind in gevaar is of komt of wanneer de ontwikkeling van het kind ernstig bedreigd wordt en ouders daarmee de rechten van kinderen schenden, zullen professionals de veiligheid van elk kind beschermen en overgaan tot ingrijpen. Dit zal altijd gebeuren nadat indringend is gesproken met de ouders en zij van dat ingrijpen tenminste in kennis zijn gesteld.

Bovenstaande doet een groot appel op de expertise van professionals, op hun beoordelings- en inschattingvermogen, handelingsbereidheid, op de wil om niet los te laten als het kind of het gezin in het gedrang is, juist wel los te laten in die vele situaties waarin ouders krachtig genoeg zijn om hun eigen probleem op te lossen, 'iets te vinden' van het opvoedgedrag van de ouder en tegelijk toch de relatie met die ouder werkbaar te kunnen houden en op de motivatie om 'er te zijn voor ouders en kinderen'. Het vraagt een grondhouding van gepaste nabijheid om naast de ouder te gaan staan. Ook letterlijke nabijheid, door ouders op te zoeken op plekken – bijvoorbeeld in scholen en kinderopvang - waar kinderen en ouders in ieder geval toch al komen.

Het betekent ook, dat ouders aangesproken worden op hun eigen vermogens en kracht als het om de opvoeding gaat, dat ouders bekrachtigd worden waar ze de opvoeding goed doen (sluit aan bij wat wel goed gaat), dat met hen gezocht wordt naar mogelijkheden om het sociale netwerk in de familie of de buurt te betrekken om actief mee te helpen bij het opvoeden. En ook dat altijd eerst informatie wordt gegeven om de ouder te activeren zelf de opvoedopgave op te lossen alvorens, wanneer dat nodig is, ouders adviezen en hulp te verstrekken. Ook vraagt het van de professional met ouders de toepassing van dat opvoedkundig handelen te oefenen. Waar ouders in gebreke (dreigen te) blijven, zoeken professionals actief het contact met de ouder, proberen naast hen te komen staan en hun zorgen over

het kind met de ouder te delen. Soms kan dit uitmonden in bemoeizorg en een aanpak volgens 1 gezin, 1 plan.

Als het opvoedvraagstuk hardnekkiger, lastiger en ingewikkelder is en ouders het vertrouwen in hun eigen opvoedcompetenties dreigen te verliezen of over onvoldoende vaardigheden beschikken, worden specifieke en doelgerichte (interventie)programma's ingezet. Die programma's zijn (waar mogelijk) evidence based, normaliserend in plaats van problematiserend, community based, dekkend en sluitend (voor alle ontwikkelingsfasen), passend en op tijd (gezien de zwaarte van het probleem), gekozen samen met de ouder en meteen beschikbaar. Daarnaast geldt dat bij de inzet van programma's en methodieken geldt dat deze bij de ouders moeten passen, en niet andersom.

Kortom, dit vraagt van elke professional, dat je er altijd 'bent voor alle ouders': informierend, stimulerend, actief luisterend, bevragend, voortdurend in dialoog, anderen er bij betrekking, desnoods er op af, aansprekend en aanspreekbaar, waar nodig adviserend of (licht) hulp verlenend met een brede kijk op de opvoedvragen, -zorgen en -problemen van ouders, zonder te verhullen, maar door aan te kaarten en bespreekbaar te maken, door te empoweren en zo nodig ook te bemoeien (je bent een sociale evenwichtskunstenaar), continu feedback te vragen op geleverde dienstverlening, zo nodig nauw met anderen (school, kinderopvang, huisarts, jeugdzorg, etc.) samen te werken en altijd bereid het contact en de communicatie met ouders aan te gaan met als grenslijn dat nooit losgelaten wordt als de veiligheid of ontwikkeling van kinderen en jeugdigen in het geding is. En naast die ouders staande, zet je samen altijd het belang van het kind voorop.

Bronnen

- Gemeente Den Helder. 2011. *Opvoedingsondersteuning in de kop van Noord-Holland*. Den Helder.
- Gemeente Hollands Kroon. 2011. *Van visie naar uitvoering: uitvoeringsplan CJG*. Anna Paulowna.
- Gemeenten in de kop van Noord-Holland. 2010. *Het kind centraal. Naar meer samenhang en samenwerking in de jeugdzorgketen in de kop van Noord-Holland*. Den Helder.
- M. Gemmeke. 2011. *De rol van de Centra voor Jeugd en Gezin bij versterking van de pedagogische civil society. Handreiking voor gemeenten*. Den Haag / Utrecht: ministerie van VWS / Nederlands Jeugdinstituut.
- M. van der Grinten en D. Kooij. 2011. *Bestuurlijk overleg jeugd, onderwijs en zorg: koers 2011-2015, idealen in uitvoering*. Den Helder.
- *Positief opvoeden Triple P na 2011*. Schagen: GGD Kop van Noord-Holland, afd. JGZ.
- B. Prinsen en A. Sutton. 2011. *De pedagogische visie van CJG Rijnmond*. Rotterdam.
- B. Prinsen, M. l'Hoir, M. Oudhof e.a. 2012. *De concept-richtlijn opvoedingsondersteuning*. Leiden / Utrecht: TNO / Nederlands Jeugdinstituut.
- P. M. Stam en P.P. Doodkorte. 2011. *Van denken naar doen: opvoeden versterken in de praktijk*. Assen / Amersfoort: Yorneo / BMC.
- T. van Yperen en A. van Woudenberg. 2011. *Werk in uitvoering. Bouwen aan het nieuwe jeugdstelsel*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Bijlage 2: Deelnemers expertmeeting 5 maart 2012

naam	functie
Erik Heijmans	Leidinggevende dagbehandeling Regio Kop Noord Holland, Parlan en ambassadeur Alert4you Noord Holland.
Yolanda Zwiers	Gedragsdeskundige, BJZ
Marjan Savenije	Gedragsdeskundige, BJZ
Thea Andreae	Directeur, Stichting Kinderopvang Den Helder-Texel
Marloes Vreugdenhil	Pedagoog, Stichting Kinderopvang Den Helder-Texel
Helma Langedijk	Opvoedadviseur in de Kop van Noord-Holland, GGD Hollands Noorden
Tineke Booms-Hoeksema	Beleidsmedewerker (o.a. coördinatie van opvoed- en opgroei-ondersteuning in de regio Noord-Holland Noord), GGD Hollands Noorden
Monique Grooff	Orthopedagoge Stichting Voor-School, Stichting Voor-School
Anja van Velthuijsen	Intern begeleider, Kopwerk
Lottie Jong	Orthopedagoog, MEE
Mascha de Wit	Manager en orthopedagoge, Stichting Kinderopvang Schagen
Luud Hooghiemstra	Beleidsmedewerker WMO, gemeente Harenkarspel
Renee Schuit	Beleidsadviseur Onderwijs, Welzijn en Sport, gemeente Den Helder
Anette Stokman	Schoolmaatschappelijk werker, Jeugdzorg advies team Stichting de Wering
Yvonne van Westering	Programma coördinator Positief Jeugdbeleid, Nederlands Jeugdinstituut
Bert Prinsen	Senior adviseur Jeugdzorg & Opvoedhulp, Nederlands Jeugdinstituut
Eva Blaauw	Medewerker Opvang & Educatie, Nederlands Jeugdinstituut

Bijlage 3: Ontwikkelingsopgaven en opvoedingsopgaven

Uit: T. van Yperen, Betere ketens. Bouwen aan een effectief stelsel voor jeugd en opvoeding. In: D. Graas, T. Liefwaard, C. Schuengel, W. Slot & H. Stegge (red.), *De Wet Jeugdzorg in de dagelijkse praktijk* (pag. 89-108). Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 2009

Global e leeftijd	Belangrijke milieus	Ontwikkelingsopgave	Opvoedingsopgave	'Normale' opvoeduitdaging	Voorbeelden van qua moment, duur of intensiteit ernstig probleem bij kind
± 0-2 jaar	Gezin; Opvang	Fysiologische zelfregulatie; veilige hechting; exploratie; autonomie en individuatie	Soepele verzorging; sensitieve en responsieve interactie bieden; beschikbaarheid; ruimte en steun geven	Voedingsproblemen; slaapproblemen; scheidingsangst; angst voor vreemden, donkerte en geluiden	Eet/slaapstoornis; reactieve hechtingsstoornis; huilbaby
± 2-4 jaar	Gezin; Opvang; (Voor)School	Representationale vaardigheden (o.a. taal); constructieve omgang met leeftijdsgenoten; internaliseren van eisen (w.o. zindelijkheid); sekserol-identificatie	Sensitiviteit voor cognitief niveau; positieve en bevestigende omgang; omgaan met ambiguïteit kind; disciplineren; seksespecifieke benadering	Angst voor vreemden, donkerte, geluiden; koppigheid; driftbuien; agressie; ongehoorzaamheid; druk gedrag / overactiviteit; angst i.s.m. sekserol en identiteit; niet zindelijk	Scheidingsangst; fobische / sociale angststoornis; stoornis in taal, spraak, motoriek; encopresis; ADHD; gedragsstoornis beperkt tot gezin; oppositionele gedragsstoornis jonge kind
± 5-12 jaar	Gezin; School; 'Peer group'; Verenigingen	Decentratie; schoolvaardigheden; ijver ('industry'); acceptatie door leeftijdsgenoten	Gelegenheid geven voor omgang met leeftijdsgenoten; schools onderricht; waardering voor schoolwerk; democratische en warme opvoedingsstijl	Ruzies; concentratieproblemen; laag prestatieniveau; schoolweigeren; stelen of vandalisme als incident; ritualistisch gedrag	Enuresis; stoornissen in schoolvaardigheden; sociale terugtrekking; persistente schoolweigeren; stoornissen in geslachtsidentiteit; gedragsstoornis of vroege delinquentie; neurosen en somatoforme stoornissen
± 12-16 jaar	Gezin; School; 'Peer group'; internet gemeenschappen Verenigingen; Werkkring; Diverse sociaal-culturele velden	Emotionele (en praktische) zelfstandigheid; omgaan met eigen en andere sekse; ontwikkeling van waardesysteem: persoonlijke identiteit, school, beroep en samenleving	Emotionele steun bieden; tolerantie voor experimenten; leeftijds-adequate grenzen stellen; voorbeeldfunctie vervullen; meer symmetrische relatie met kind aangaan	Gebruik psychoactieve stoffen (alcohol, drugs); twijfels over identiteit en/of toekomst; problemen met uiterlijk; problemen met autoriteiten; incidenteel pijnbelen	Problemen door alcohol, drugs; stoornis in de identiteit; anorexia en boulimia (nervosa); problemen bij seksuele oriëntatie; suicide; oppositionele gedragsstoornis puber; gedragsstoornis in groepsverband; delinquentie; schooluitval

Bijlage 4: Publieksversie pedagogische visie Kop van Noord Holland

Samenvattend kunnen we zeggen dat het opvoeden van een kind dynamisch is, zin heeft en doorgaans leuk is. Problemen die ouders ervaren of vragen waarmee zij rondlopen zijn niet vreemd, maar horen erbij. De ouders zijn als eerste verantwoordelijk en voeren de regie, maar de samenleving als geheel speelt een belangrijke rol. Het sociale netwerk van het gezin is een bron van hulp en advies. Het is de taak van beroepsopvoeders en professionals om zoveel mogelijk uit te gaan van de kracht en kunde van de ouders. Gangbare problemen vragen om gangbare oplossingen; zwaardere interventies zien we als laatste redmiddel. De veiligheid, gezondheid en de ontwikkeling van onze kinderen staan altijd voorop.

Dit is een publiekssamenvatting van het document: *'Goed opvoeden maakt het verschil. De visie op opgroeien en opvoeden en de uitgangspunten voor opvoedingsondersteuning van de gezamenlijke gemeenten en instellingen in de Kop van Noord-Holland.'* Deze visie is tot stand gekomen met medewerking van diverse instellingen uit het Bestuurlijk Overleg Jeugd Onderwijs Zorg van de Kop van Noord-Holland.

Het is te downloaden via: <http://bojoz.nl/website/programmaoverzicht/1-ontwikkeling-visie-opvoedondersteuning.html>.

Nederlands
Jeugd
instituut

Nederlands Jeugdinstituut

Postbus 19221
3501 DE Utrecht
030 - 230 63 44
website www.nji.nl
email info@nji.nl

Foto: Wilbert van Woensel

De kijk op opvoeden in de Kop van Noord Holland

In de Kop van Noord Holland benaderen wij het opvoeden van kinderen op een positieve manier. Het is een vanzelfsprekende taak van ouders en tegelijkertijd een hele belangrijke verantwoordelijkheid. Ouders vinden het meestal ook heel leuk om hun kinderen op te voeden en hen te steunen en helpen bij het groot en volwassen worden. Onze visie is dan ook positief en optimistisch.

Opvoeden en opgroeien is een natuurlijk en dynamisch proces waarbij ouder en kind elkaar beïnvloeden. De wisselwerking tussen kind en ouders is heel belangrijk. Uiteraard heeft elk kind recht op basisbehoeften (eten, kleding, onderwijs) en toegang tot de gezondheidszorg. Daarnaast weten we dat we een kind op allerlei mogelijke manieren moeten stimuleren. Zowel lichamelijk als geestelijk en zowel maatschappelijk als intellectueel. Dat is goed voor het kind en goed voor de samenleving, voor nu en later.

Ouders zijn eerstverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind(eren). Zij zijn de belangrijkste bakens in de ontwikkelingsgang van een kind. Maar gelukkig staan ouders niet alleen voor deze verantwoordelijke taak. Naast de ouders - die de touwtjes in handen hebben - is er ook een rol weggelegd voor familieleden, burens, vrienden, vrijwilligers en professionals. Van iedereen kan een kind iets leren of iets opsteken. Een kind opvoeden doe je dus niet alleen, daar heb je een samenleving voor nodig. We noemen dat de pedagogische civil society.

Dat sociale netwerk is ook heel belangrijk op momenten dat ouders met vragen zitten rond het groot brengen van de kinderen of als het opvoeden even zwaar valt en er grote of kleine problemen zijn ontstaan. Opvoeden gebeurt met vallen en opstaan en kent pieken en dalen. Deze dynamiek vinden wij niet meer dan normaal. Voor ouders is het prettig als er iemand in de naaste omgeving te vinden is die ze om raad kunnen vragen, of die voor kortere of langere duur wat steun of praktische hulp kan bieden.

Voor ouders zijn de volgende vijf principes van belang bij het opvoeden van hun kinderen:

- > Veilige en stimulerende omgeving bieden.
- > Positieve ondersteuning en aansluiten bij intrinsieke motivatie en interesses.
- > Genoeg zelfstandigheid en uitdagingen bieden zonder daarbij ondersteuning, structuur en grenzen achterwege te laten.
- > Realistische verwachtingen hebben van het kind en van jezelf als opvoeder.
- > Goed zorgen voor jezelf als ouder, want hoe jij je als ouder voelt, kan veel invloed hebben op hoe je met je kinderen omgaat.

Als steun, raad of hulp vanuit de eigen omgeving niet de oplossing blijkt te zijn, kunnen ouders rekenen op de steun van allerlei beroepsopvoeders of specialisten op het gebied van opvoeden en opgroeien. Zij beschouwen hun rol als ondersteunend en nemen het talent en de kracht van de ouders als uitgangspunt. De vragen van de ouders zijn dan de leidraad. Maatwerk dus, omdat elke ouder, elk kind en elk gezin uniek is.

Professionals die hulp of steun bieden bij het opvoeden, staan als het ware naast de ouders en helpen hen zo snel mogelijk opvoedproblemen op te lossen en alles weer goed op de rit te krijgen. Veelal zijn ouders al geholpen met deskundig advies of relevante informatie over de ontwikkeling en opvoeding van kinderen in een bepaalde leeftijd. Verwijzingen naar specialistische deskundigen zullen zij dan ook tot een minimum beperken. Het is beter aanvullende expertise naar de ouders te brengen als dat nodig is. En, in die zeldzame gevallen dat er zorgen zijn over de veiligheid of gezondheid van een kind, zullen deze professionals contact zoeken met de ouders om de zorgen over het kind met hen te delen. Dat kan in het uiterste geval resulteren in bemoeizorg en een plan op maat voor het betreffende gezin.

Bijlage 5: Inleiding Vraagverkenning en lokale cijfers

1 Opvoeden moeilijker dan gedacht

Dat opvoeders opvoeden wel eens moeilijk vinden is heel normaal. Ze hebben soms wel eens advies of steun nodig maar ze vragen zelden om jeugdzorg. Steun van familie, vrienden en bekenden of informatie van websites en tijdschriften is meestal voldoende. Soms biedt een bekende professional in de kinderopvang, de basisschool of het CJG zulke steun. Formele specialistische hulp is zelden nodig. Uit recent onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP, 2011) onder bijna 3000 gezinnen blijkt dat 50% van de ouders het ouderschap moeilijker vindt dan tevoren gedacht. Uit ander onderzoek van het SCP onder kwetsbare gezinnen (in RMO, 2012) blijkt dat 40% van alle gezinnen in Nederland zorgen heeft over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind.

Een deel van de ouders twijfelt aan de eigen competenties: ongeveer 20% heeft het gevoel het opvoeden niet goed in de hand te hebben en 15% heeft zelfs vaak het gevoel de opvoeding niet aan te kunnen. Dan groeit een vraag soms uit tot een probleem en komt de formele hulp uit het stelsel van jeugdzorg in beeld. Het is goed om dat proces nader te bezien.

2 ‘Normale’ problemen

Veel problemen zijn ‘normaal’. Somberheid, angst, druk-zijn, agressie, het zijn normale verschijnselen bij kinderen (én volwassenen). Iedere leeftijdsfase heeft zijn eigen ontwikkelingsopgaven, en ouders hebben in iedere leeftijdsfase van hun kind specifieke opvoedingsopgaven en vragen. De vraag of gedrag dat ouders of de jeugdige zelf als moeilijk ervaren een ernstig probleem is, hangt af van het moment waarop en de omstandigheden waarin dit gedrag optreedt, de duur van het gedrag en de intensiteit ervan.

Het omgaan met ‘normale’ problemen is een uitdagende, doch ‘gewone’ opvoedingstaak voor ouders, beroepsopvoeders en de samenleving. Wat niet betekent dat we ouders en beroepsopvoeders zoals leidsters in de kinderopvang en de peuterspeelzaal of docenten in het onderwijs aan hun lot over moeten laten. Ze verdienen steun bij hun opvoedtaak om te verhinderen dat moeilijk gedrag in permanent probleemgedrag onttaardt. Beroepsopvoeders en hulpverleners moeten daarom kennis hebben van wat normale ontwikkelingsopgaven zijn en hoe je daarmee om kunt gaan. Tabel 1 in de bijlage laat zien welke problemen optreden in de verschillende leeftijdsfasen en wanneer een probleem zo ernstig is dat diagnostiek en/of hulp uit de eerste- of tweedelijns jeugdzorg noodzakelijk is.

3 Top 10 en top 7 opgroei- en opvoedvragen

In de Richtlijn opvoedingsondersteuning (B. Prinsen, M. P. L’Hoir, M. de Ruiter, M. Oudhof, M. Kamphuis, M. de Wolff, L. Alpay, 2011) is een vraaggerichte-benadering gebruikt, waarbij het gezin centraal staat. Die benadering begint met inzicht in de vragen van ouders en vraagt dus om een dialoog met die ouders. Dit is het primaire proces, waarin competenties van hulpverleners vereist zijn om met ouders en jongeren hun zorgbehoefte te bespreken, zonder te problematiseren en zonder de vraag van de ouders over te nemen. Om tot een passend aanbod van ondersteuning en hulp te komen is zicht op de meest voorkomende risico’s en problemen van belang. Het Nederlands Jeugdinstituut heeft een landelijke top 10 en top 7 van vragen en problemen bij jeugd en opvoeding opgesteld. Het gaat om veel voorkomende risico’s en problemen die stapsgewijs kunnen uitgroeien tot ernstige problemen.

Tabel 1: Top 10 en Top 7 van opvoed- en opgroeioproblemen (Nederlands Jeugdinstituut, 2011)

Top 10 vragen en problemen bij jeugdigen	Top 7 vragen en problemen in de opvoeding
1. van dwars gedrag tot gedragsproblemen	1. van opgroeien tussen twee culturen tot radicalisering
2. van grensoverschrijdend gedrag tot delinquentie	2. van goed meekomen in het onderwijs naar onderwijsachterstand
3. van drukke kinderen tot ADHD	3. van pedagogische tik tot kindermishandeling
4. van gewone angsten tot fobieën	4. van opvoedingsonzekerheid tot OTS
5. van gewone dip tot depressie	5. van enkelvoudig opvoedingsprobleem tot multi-probleemsituaties
6. van plagen tot pesten	6. de media: van ontspannend en educatief middel tot risicofactor
7. van geen zin hebben in school tot schooluitval	7. van relatieproblemen tot echtscheiding
8. van experimenteren met naar misbruik van middelen	
9. van seksuele interesses tot seksuele grenzeloosheid	
10. van ongezonde levensstijl tot overgewicht	

4 Factoren die maken dat een probleem kan leiden tot een hulpvraag

Factoren die maken dat een vraag of probleem kan leiden tot behoefte aan hulp zijn onder te verdelen in kindfactoren, gezinsfactoren en omgevingsfactoren. Een voorbeeld van kindfactoren zijn bijvoorbeeld een chronische ziekte of aandoening. Ongeveer 10% van de Nederlandse kinderen heeft een chronische ziekte of aandoening (VNG, jeugdzorgwijzer, 2012). Deze kinderen hebben vaak extra zorg nodig en ouders ervaren de opvoeding mogelijk zwaarder. Het gaat dan om aandoeningen als bijvoorbeeld⁵:

- licht verstandelijke beperking (IQ 50-85)	16,7%
- Autisme 4-18 jr.	6,0-10,0%
- ADHD 0-18 jr.	2,2-3,6%
- Psychische problemen, overmatig alcohol- drugsgebruik 18 -24 jr.	9,5%
- Depressie 15-19 jr.	2,0%
- Epilepsie 0-15 jr.	0,4%

Een voorbeeld van een overzicht van risicofactoren is onder meer te vinden in het advies Helpen bij opgroeien van de Inventagroep uit 2005, dat ingaat op instrumenten en procedures om opvoed- en opgroeioproblemen vroegtijdig te signaleren. In een bijlage van dit advies presenteren de wetenschappers een overzicht van risicofactoren die een verhoogde kans geven op emotionele en/of gedragsproblemen aan de kant van het kind en/of opvoedproblemen aan de kant van de ouders (Hermanns et al. 2005).

Op kindniveau gaat het om factoren als:

- zwangerschaps- en geboortecomplicaties; laag geboortegewicht
- mannelijk geslacht

⁵ Genoemde percentages zijn gebaseerd op incidentie en prevalentiecijfers op search via Pubmed en CBS door de JeugdZaak, 2012

- lage intelligentie
- moeilijk temperament.

Op ouder niveau gaat het om factoren als:

- alleenstaand ouderschap
- lage opleiding
- tienermoederschap
- depressie/psychopathologie moeder
- armoede
- niet Nederlands spreken
- antisociaal gedrag van ouders.

Op het gezinsniveau gaat het om factoren als:

- tekorten in de communicatie van ouder en kind
- verwaarlozing van het kind
- huwelijksconflicten / geweld
- ingrijpende gebeurtenissen.

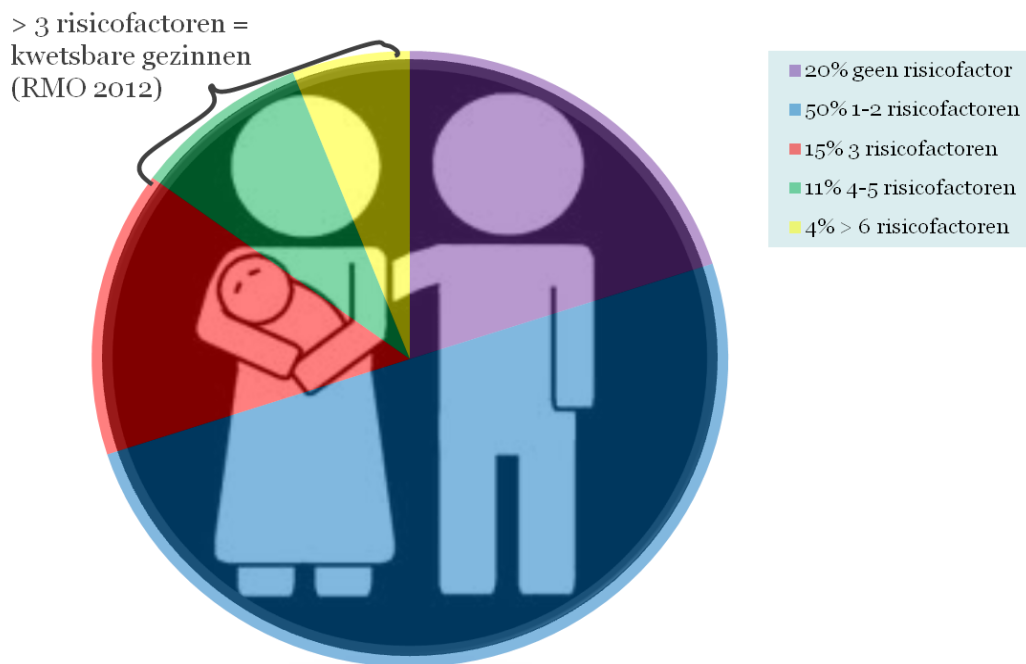
In de bredere omgeving worden factoren onderscheiden als:

- slechte schoolprestaties
- wonen in een kansarme buurt/achterstandswijk
- het hebben van delinquente vrienden.

5 Kwetsbare gezinnen

Naast risicofactoren zijn er ook beschermende factoren die een probleem voor een jeugdige of ouders draaglijk maken, waardoor een kind met een aandoening niet altijd leidt tot een behoefte aan hulp. De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO, 2012) heeft recent een advies uitgebracht over de hulpverlening aan kwetsbare gezinnen. Zij noemen een gezin kwetsbaar als dit gezin, vanwege een cumulatie van risicofactoren, een verhoogde kans heeft op het ontstaan van opvoed- en ontwikkelingsproblemen. Het gaat hierbij om factoren als armoede, eenouderschap, een langdurige aandoening bij het kind of bij (één van de) ouders. Gebrekkige sociale netwerken of ondersteuning verhogen de kwetsbaarheid van een gezin. Een adequate sociale omgeving vermindert de kwetsbaarheid van een gezin beduidend. Ook verhoogt soms de formele hulpverlening de kwetsbaarheid, bijvoorbeeld doordat de meest aangewezen hulp niet beschikbaar is of juist doordat er sprake is van een overdaad aan begeleiding.

De RMO noemt een gezin kwetsbaar als er sprake is van 4 of meer risicofactoren. In slechts 20% van de gezinnen komt geen enkele risicofactor voor. In 50% van de gezinnen spelen 1 of 2 risicofactoren. In 15 % van de gezinnen zijn 4 of meer risicofactoren. Bij sommige gezinnen (4%) spelen zelfs meer dan 6 risicofactoren (RMO, 2012).

Figuur 1: kwetsbare gezinnen

Kwetsbare gezinnen, zoeken 1,5 keer vaker hulp bij de opvoeding (RMO, 2012). Het evenwicht tussen draagkracht en draaglast, de ernst van de aandoening en de relatie die opvoeders aangaan met hulpverleners; het zijn allemaal factoren in de balans tussen een vraag om lichte steun en advies en een vraag om formele zorg.

6 De jeugd in Kop van Noord Holland

Hoe staat het met de gezondheid van kinderen en jeugdigen in de Kop van Noord Holland? De GGD voert hier periodiek onderzoeken naar uit.

0-12 jaar

De GGD Hollands Noorden heeft in 2007 onderzoek uitgevoerd naar de gezondheid van jeugdigen van 0-12 jaar in de negen gemeenten van de Kop van Noord-Holland. Hiervoor hebben 4.259 ouders met kinderen tussen 0 en 12 jaar vragenlijsten ingevuld.

De relevante uitkomsten vatten we hieronder samen:

- 95% van de ouders/verzorgers geeft aan de gezondheid van het kind als goed of heel goed te ervaren. 5% van de jeugdigen heeft een minder goede of slechte gezondheid. Bijna één op de vier jeugdigen (23%) heeft een chronische aandoening. Jongens, oudere jeugdigen en jeugdigen uit een gezin met een lagere opleiding hebben vaker een chronische aandoening.
- 11% van de 8-12 jarigen heeft psychosociale problemen. Jongens hebben vaker psychosociale problemen dan meisjes (15% tegenover 7%). Jeugdigen met laag opgeleide ouders hebben vaker psychosociale problemen dan jeugdigen met hoog opgeleide ouders.
- Ruim een derde (34%) van de 8-12 jarigen heeft problemen op het gebied van emoties, concentratie, gedrag of het vermogen om met andere mensen op te schieten.
- Bijna de helft (48%) van de jeugdigen van 8-12 jaar heeft een hoge kwaliteit van leven. 45% van de jeugdigen scoort in het middengebied en 7% van de jeugdigen heeft een lage kwaliteit van leven.
- 68% van de gezinnen heeft één of meer ingrijpende levensgebeurtenissen meegemaakt, zoals geboorte, overlijden of een verhuizing.
- Minder dan één procent van de ouders geeft aan dat zijn of haar kind wel eens heeft gerookt. Uit landelijk onderzoek onder basisschoolleerlingen blijkt dat jeugdigen veel vaker wel eens hebben gerookt. Dit kan verklaard worden doordat ouders niet altijd op de hoogte zijn van het rookgedrag van hun kind.

- 18% van de ouders geeft aan dat het kind wel eens alcohol heeft gedronken (jongens 23% en meisjes 15%).
- De ouders gaven het volgende aan in het kader van *opvoedproblematiek*:
 - 45% maakte zich zorgen en had behoefte aan hulp of advies
 - 11% heeft momenteel behoefte aan opvoedingsondersteuning
 - 16% had vragen of zorgen met betrekking tot opvoeding in het algemeen
 - 18% had vragen of zorgen in verband met gedragsproblemen jeugdige
 - ouders hadden meer vragen of maakten zich meer zorgen:
 - als het een jongen betreft (48% vs. 42%)
 - naarmate kind ouder wordt (0-4 42%; 4-8 45%; 8-12 48%)
 - naarmate het opleidingsniveau lager is (laag 50%; midden 42%; hoog 44%)

12 – 18 jaar

Om de gezondheid van deze leeftijdscategorie te monitoren, voert de GGD periodiek het EMOVO (Elektronische Monitor en Voorlichting) onderzoek uit. In 2009 is het uitgevoerd onder 10.486 leerlingen van ruim 40 scholen voor voortgezet onderwijs in Noord-Holland Noord (2e en 4e klas). Naar aanleiding hiervan zijn rapporten verschenen over alcoholgebruik, seksualiteit en psychologische gezondheid. Van deze laatste vatten we de belangrijkste resultaten samen:

- Vier op de tien jongeren in Noord-Holland Noord scoren ongunstig op één of meer indicatoren voor psychische gezondheid. Bij één op de acht jongeren (13%) is volgens de SDQ sprake van psychosociale problematiek, 18% van de jongeren is op basis van de MHI-5 psychisch minder gezond en heeft psychische problemen, ruim een kwart (28%) heeft een lage kwaliteit van leven en bijna één op de vijf jongeren (19%) heeft serieuze gedachten over zelfdoding.
- Meisjes zijn (veel) vaker psychisch ongezond dan jongens. Meisjes hebben bijna twee keer zo vaak psychische problemen als jongens, namelijk 23% van de meisjes versus 12% van de jongens. Ook denken meisjes bijna twee keer zo vaak serieus aan zelfdoding (24% versus 14%). Meisjes hebben ook vaker een lage kwaliteit van leven en psychosociale problemen dan jongens.
- Laagopgeleide jongeren, jongeren van allochtone afkomst en jongeren uit een eenoudergezin hebben een slechtere score op het gebied van psychische gezondheid dan hoogopgeleide jongeren, autochtone jongeren en jongeren uit gezinnen met twee ouders. Meisjes die de vmbo beroepsgerichte leerweg volgen zijn een belangrijke risicogroep voor psychische problematiek.
- Een kwart van de jongeren, zowel jongens als meisjes, kampt met hyperactiviteit. Meisjes hebben vaker emotionele problemen, jongens hebben vaker gedragsproblemen, problemen met leeftijdsgenoten en problemen met prosociaal gedrag.
- Jongeren met psychosociale problemen, psychische problemen of een lage kwaliteit van leven hebben tot vier keer zo vaak serieuze gedachten aan zelfdoding als psychisch gezonde jongeren. Van de jongeren met een verhoogde score op psychosociale problematiek heeft 62% serieuze gedachten aan zelfdoding, van de jongeren met psychische problematiek 50% en van de jongeren met een lage kwaliteit van leven 40%.
- Bijna één op de vier jongeren is volgens eigen zeggen ooit lichamelijk of geestelijk mishandeld, meisjes vaker dan jongens. Geestelijke mishandeling komt vaker voor dan lichamelijke mishandeling.
- 7% van de jongeren wordt regelmatig gepest op school en 10% pest zelf regelmatig anderen op school. Jongeren die gepest worden hebben vaker psychische of psychosociale problemen.

Ten opzichte van 2005 is er weinig veranderd in de psychische gezondheid van jongeren in Noord-Holland Noord. De onderzoeksresultaten met betrekking tot psychische gezondheid komen vrijwel overeen met de resultaten van EMOVO 2005. Ook wijkt de psychische gezondheid van jongeren in Noord-Holland Noord over het algemeen niet af van de jongeren in de rest van Nederland.

7 Van zorgbehoefte naar zorgvraag naar zorggebruik

Ouders met behoefte aan ondersteuning of hulp zoeken die hulp langs verschillende wegen. Bij eenvoudige opvoedingsvragen, zoals eten, slapen, huilen e.d. zoeken ouders steun in hun directe, persoonlijke omgeving en netwerk, bijvoorbeeld bij vrienden, familie, burens, lotgenoten. In tweede instantie zoeken ze hulp bij de huisarts, leerkracht, peuterspeelzaalleidster, kinderopvangleidster, jeugdarts of –verpleegkundige.

Bij taboe-onderwerpen, zoals huiselijk geweld of relatieproblemen zoeken ouders steun via internet of steun met een sterk identiteitsgebonden karakter, bijvoorbeeld bij het eigen geloof of sociale klasse passend. Dit kan zowel binnen als buiten de eigen persoonlijke kring zijn.

Als vragen of problemen zwaarder zijn – bijvoorbeeld een depressief kind of een kind met ernstige en hardnekkige gedragsproblemen – weten ouders vaak niet goed waar ze terecht kunnen. Vaak gaan ze dan naar de huisarts in de hoop dat die ze goed doorverwijst. Ouders met een kind jonger dan vier jaar gaan ook wel naar het consultatiebureau, mits de medewerkers daar empathisch zijn en tijd nemen (zie bijv. Diekstra e.a., 2010; De Graaf, 2010; Speetjens e.a., 2009, allen terug te vinden in de richtlijn opvoedingsondersteuning, 2011)

Er blijkt een verschil tussen kwetsbare gezinnen en niet-kwetsbare gezinnen. Niet kwetsbare gezinnen ontvangen met name hulp van medisch specialisten, psychologen en pedagogen. Kwetsbare gezinnen ontvangen met name hulp op basis van indicaties van Bureau Jeugdzorg (RMO, 2012). Een ander verschil is dat kwetsbare gezinnen minder vaak gebruik maken van vormen van lichte zorg, zoals advies van een kinderopvang, de huisarts of een opvoedwinkel/CJG. Ze maken wel veel meer gebruik van zware vormen van zorg zoals jeugdzorg en jeugd GGZ (RMO, 2012).

Tabel 2: zorggebruik kwetsbare en niet-kwetsbare gezinnen (RMO, 2012)

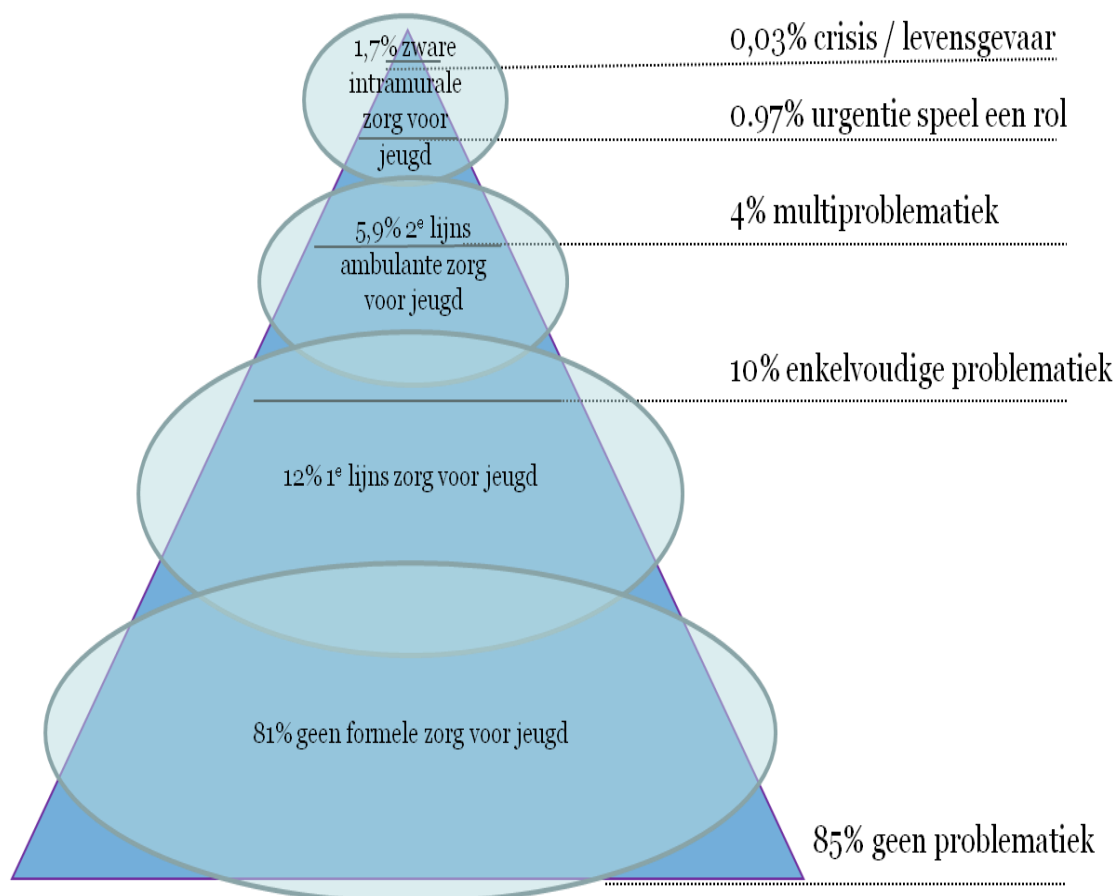
	Niet-kwetsbare gezinnen (23%)	Kwetsbare gezinnen (34%)
Gebruik van lichte zorg	73%	67%
Gebruik van zware zorg	46%	59%

Uit een recente presentatie van SCP over een (nog-niet gepubliceerd) onderzoek blijkt dat 7,6% van de jeugdigen een vorm van tweedelijnszorg voor jeugd gebruikt. Hiervan zit 1,7% in zware intramurale zorg voor jeugd en 5,9% krijgt ambulante jeugdzorg. Ongeveer 12% van alle gezinnen maakt gebruik van een vorm van eerstelijnszorg voor jeugd, dus van het maatschappelijk werk, pedagogisch advies in het CJG of ondersteuning vanuit de jeugdgezondheidszorg. 81% maakt geen gebruik van formele zorg voor jeugd.

Dat wil echter niet zeggen dat er binnen deze grote groep geen behoefte bestaat aan de ondersteuning. Het zegt enkel iets over het gebruik ervan. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van een drempel bij ouders om ondersteuning te zoeken of ze weten de ingang niet of niet goed te vinden. Tot slot kan het zo zijn dat het aanbod niet aansluit bij de behoefte van de ouders. Uit onderzoek is bekend dat deze argumenten in het bijzonder gelden voor ouders van allochtone niet-westerse afkomst (Pels, Distelbrink en Tan, 2009). Onderzoek van Bertrand e.a. (2002) sprak in dat kader van een onvervulde steunbehoefte wat later door Staal (2009 e.v.) is bevestigd.

8 Zorggebruik in relatie tot problematiek

In onderstaande afbeelding is de Zorgpiramide Jeugd weergegeven, gebaseerd op de Peiling Jeugd en Gezondheid (Zeijl, e.a., 2005) waaruit blijkt dat naar het oordeel van jeugdartsen en – verpleegkundigen 85% van de gezinnen geen opvoedproblemen heeft. Bij 10% van de gezinnen is sprake van lichte problemen, bij 4% zijn de problemen ernstiger en bij 1% noemen jeugdgezondheidszorgmedewerkers de problematiek zwaar. In deze piramide is ook het zorggebruik getekend. We zien dat het gebruik van tweedelijns jeugdzorg (7,6%) niet overeenkomt met de mate waarin ernstige problematiek naar het oordeel van de jeugdgezondheidszorg voorkomt (5%). De gegevens komen uit de jeugdgezondheidszorg en het is goed om te bedenken dat er tussen professionals uit verschillende beroepsgroepen ook nog wel eens verschil van opvatting bestaat over wat een probleem is en wat een ernstig probleem is.

Figuur2: piramide jeugd

Diverse onderzoeken (SCP, 2009; Boendermaker, Van der Pijl en Simons, 2007) constateren dat sommige gezinnen een ernstige hulpvraag hebben en geen hulp van tweedelijns jeugdzorg krijgen en andere gezinnen in jeugdzorg zitten, maar niet de hulpvraag hebben die daar bij zou moeten passen.

9 Werkelijk zorggebruik in Kop van Noord Holland

Op de website Samenwerken voor de jeugd, heeft het ministerie van VWS voor alle gemeenten het werkelijke zorggebruik in 2009 gepubliceerd. Op basis van de cijfers over het werkelijke gebruik in de Kop van Noord-Holland van zorg voor jeugd in 2009 en een vergelijking van deze cijfers met het verwachte gebruik op basis van landelijke cijfers van dat jaar (zie tabel 3) valt het volgende op: Er werden veel minder jeugdbeschermingsmaatregelen genomen dan op basis van landelijke cijfers kon worden geschat: 0,3% (110 0-17 jarigen) tegenover 1,5% (550 0-17 jarigen). Dit terwijl het aantal onderzoeken en advies en consultatiecontacten ongeveer gelijk was aan het geschatte aantal: 1,4% (493 0-17 jarigen) tegenover 1,7%. De verklaring hiervoor moet nader worden onderzocht.

Uit dezelfde vergelijking blijkt dat er in 2009 wat minder nieuwe indicaties voor jeugdzorg werden afgegeven dan werd geschat (1,4% tegenover 1,8%) en dat er juist wat meer gebruik werd gemaakt van GGZ door kinderen en jongeren tot 22 jaar dan op basis van landelijke cijfers werd geschat (5,2% tegenover 4,2%).

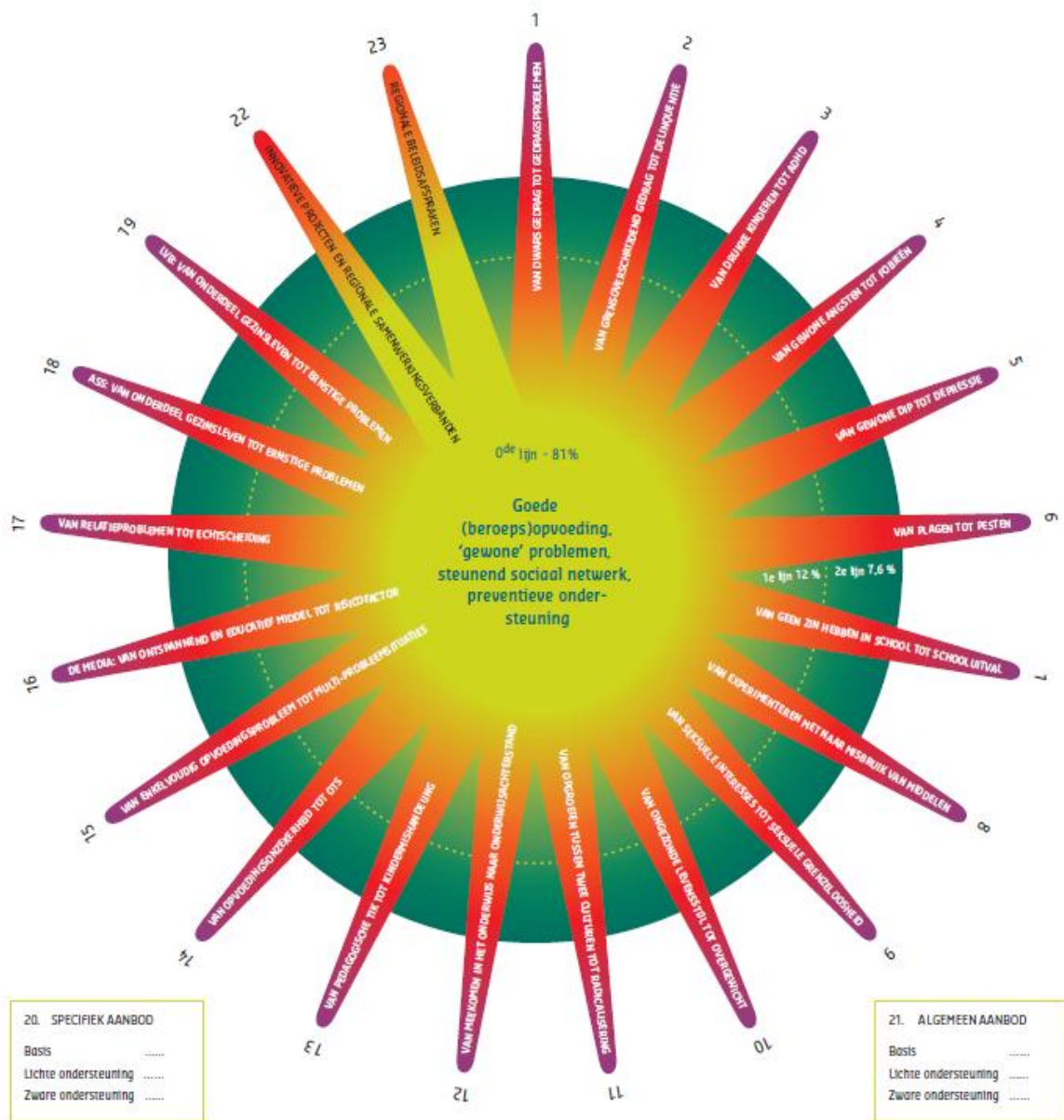
Tabel 3: zorggebruik 2009 en geschatte gebruik op basis van het aantal jeugdigen

Gebruik van zorg voor jeugd in Kop van Noord Holland, 2009			
Aantal 0-17 jarigen			35.739 26,7%
Aantal 0-22 jarigen			44.659 27,1%
Aantal inwoners			165.034 100%
Werkelijke cijfers voor de Kop van Noord-Holland, op basis van factsheet van Samenwerken voor de Jeugd			Verwachting (Nederlands Jeugdinstituut)
	aantal	% v.h totaal	
Aantal 0-17 jarigen met een nieuwe indicatie voor jeugdzorg ⁶ (excl. Jeugdzorg+)	493	1,4%	1,8%
Aantal 0-17 jarigen met jeugd- & opvoedhulp van jeugdzorg			2,9%
- ambulantly			1,3%
- deeltijd			0,3%
- pleegzorg			0,6%
- verblijf 24 uren			0,3%
- crisiszorg			0,3%
- jeugdzorg+			0,1%
Aantal 0-17 jarigen bij het AMK	493	1,4%	1,7%
Onderzoek			1,1%
Advies en consultatie			0,4%
Jeugdbescherming	110	0,3%	1,5%
- aantal 0-17 jarigen met nieuwe jeugdbeschermingsmaatregel			
- aantal 0-17 jarigen met een jeugdbeschermingsmaatregel			
Aantal 0-22 jarigen dat in één jaar gebruik maakte van GGZ	2335	5,2%	4,2%
- eerstelijns psychologische zorg	548	1,2%	
- een diagnose-behandelcombinatie zonder verblijf	1020	2,3%	
- een diagnose-behandelcombinatie met verblijf	854	1,9%	
Aantal 0-22 jarigen met een extramurale VB-indicatie en een IQ van 50 t/m 85	221	0,5%	0,4%
Speciaal onderwijs cluster IV leerjaar 2008/'09			0,8%

⁶ Leesvoorbeeld: 493, oftewel 1,4 %, van alle 0-17 jarigen heeft een nieuwe indicatie gekregen in 2009; terwijl op basis van landelijke cijfers het verwachte percentage op 1,8 % van alle 0-17 jarigen lag.

10 Tot slot

Het stelsel van advies en ondersteuning, lichte en zware zorg is een ingewikkeld stelsel. Het begint altijd bij professionals die in staat zijn de vraag van een opvoeder te horen en de opvoeder te steunen bij het vinden van een passende oplossing. Dat is een hele grote groep mensen. Het zijn de empathische mensen van het consultatiebureau die de tijd nemen, de onderwijsgevendenden die handelingsgericht werken in het onderwijs en hun pedagogische verantwoordelijkheid onderkennen, huisartsen, medewerkers van het CJG en vele anderen. Hoe groter hun bekwaamheid, hoe beter het scala van hun werk- en hulpvormen, hoe meer ze erin slagen ondersteuning naar kind en gezin te brengen en ook zo nodig zware zorg snel en adequaat te regelen. Hoe meer ze samen met opvoeders blijven kijken naar de kwaliteit van hun werk, hoe groter de kans dat het ‘stelsel’ beter en goedkoper werkt. Voor toekomstige regievoerders als gemeenten zijn dat vragen die het eigen domein (prestatieveld 2 van de WMO) al raken en die aansluiting vragen op nieuwe gebieden als de jeugdzorg waar het vraagstuk van de bescherming van kinderen en jongeren uitdrukkelijk aan de orde is. Wanneer we de Top 10 en Top 7 van opvoed- en opgroeivragen koppelen aan het inzetten op een sterke basis en een sterke eerstelijns-ondersteuning voor gezinnen, komen we tot een volgend figuur, waarbij een inwaartse beweging van behoefte aan ondersteuning de inzet is voor het programmeren van het aanbod:

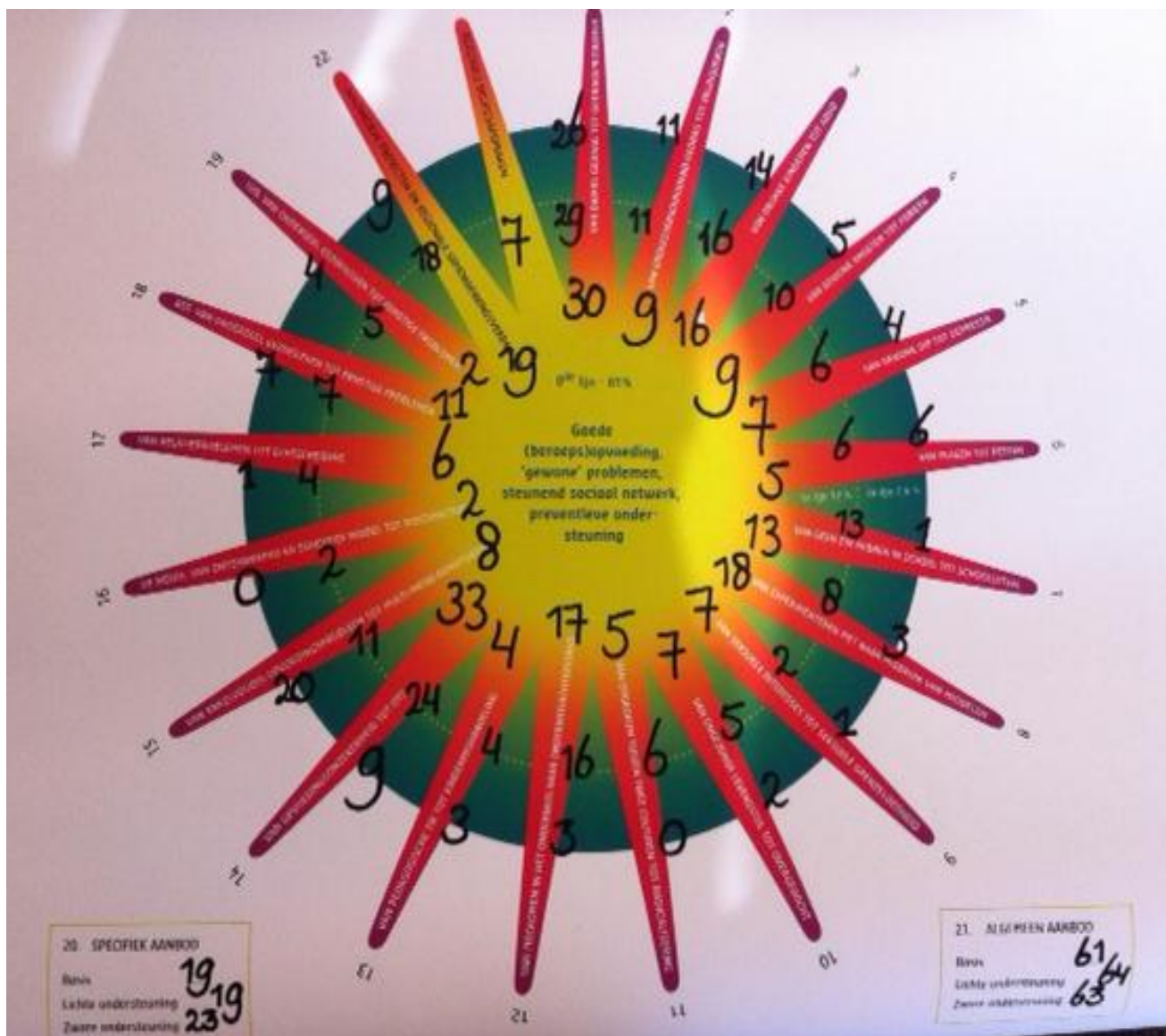

Figuur 3: zondiagram Zorg voor Jeugd in beeld

Bijlage 6: Deelnemers vraagverkenning 26 april 2012

naam	functie	organisatie
Sander van Eunen	Bestuurder	Stichting De Praktijk/Stichting Het Antwoord
Bert de Wit	Orthopedagoog	Triversum
Erik Heijmans	Leidinggevende	Parlan
Eveline Martier	Ambulant hulpverlener, outreachend Lanta Ariba	Parlan
Henri Theunisse	Clëntenraad BJZ	Clëntenraad BJZ
Tineke Voogd	Clëntenraad BJZ	Clëntenraad BJZ
Gerda Groothelm-v.d. Vegt	Teamleider	BJZ
Monique Grooff	Pedagoge	Stichting Voor-School
Mieke te Slighte	Coördinator Home-Start Den Helder	Home-Start
Ingrid Zuurbier	Schoolpsycholoog	SWV VO
Caty v.d. Merbel	Zorgcoördinator	SWV VO
Christien Kraak	Intern begeleider	Meerpaal/Linie College
Tineke Booms	Beleidsmedewerker Gezondheidsbevordering	GGD
Linda de Vries	VVE coördinator	Kinderopvang Den Helder
Corina van Diepen		Kinderopvang Den Helder
Mascha de Wit	Manager Kinderopvang	Stichting Kinderopvang Regio Schagen (SKRS)
Liselotte Man	Smw ROC	De Wering
Anette Stokman	Schoolmaatschappelijk werk/JAT/VAT	De Wering
Rob van der Poel	Gezinscoach en werkbegeleider	Opvoedpoli
Nora Barnhoorn	Projectmanager	MEE
Ondersteuning:		
naam	functie	organisatie
Yvonne van Westering	Programma coördinator Positief Jeugdbeleid	Nederlands Jeugdinstituut
Marian van Leeuwen	Expert Jeugdzorg & Opvoedhulp	Nederlands Jeugdinstituut
Eva Blaauw	Medewerker Opvang & Educatie	Nederlands Jeugdinstituut

Bijlage 7 : Zondiagram: Aantal interventies en activiteiten in de Kop van Noord Holland (ingedeeld naar type opvoed- of opgroeivraag en zwaarte van het aanbod)

Figuur 2: zondiagram Aanbod hulp en ondersteuning bij opvoeden en opgroeien in kaart

Om bovenstaande figuur beter te kunnen duiden, presenteren we hieronder de bijbehorende tabel:

Kop van Noord Holland, juni 2012

Vraag/Probleem/Risico	Basis preventie	Lichte ondersteuning	Zware ondersteuning
1. van dwars gedrag tot gedragsstoornissen	29	28	26
2. van grensoverschrijdend gedrag tot delinquentie	9	11	11
3. van drukke kinderen tot ADHD	16	16	14
4. van gewone angsten tot fobieën	9	10	5
5. van gewone dip tot depressie	7	6	4
6. van plagen tot pesten	5	6	6
7. van geen zin hebben in school tot schooluitval	13	13	1
8. van experimenteren met naar misbruik van middelen	18	8	3
9. van seksuele interesse naar seksuele grenzeloosheid	7	2	1
10. van ongezonde leefstijl tot overgewicht	7	5	2
11. van leven met twee culturen tot problematische integratie	5	6	0
12. van goed meekomen in het onderwijs naar onderwijsachterstand/VVE	17	16	3
13. van pedagogische tik tot kindermishandeling	4	4	3
14. van opvoedingsonzekerheid tot OTS, opvoedingsvragen, opvoedingsondersteuning	31	22	9
15. van enkelvoudige opvoedingsproblemen tot multiproblemsituaties/multiprobleemgezinnen	8	11	20
16. de media: van ontspannings- en educatief middel tot risicofactor	2	2	0
17. echtscheiding?	5	4	1
18. ASS: Van onderdeel alledaagse gezinsleven tot ernstige problemen	11	7	7
19. LVB: Van onderdeel alledaagse gezinsleven tot ernstige problemen	2	5	4
20. specifiek aanbod overig	17	19	23
21. Algemeen aanbod	61	64	63
22. Innovatieve projecten en Samenwerkingsverbanden	19	18	9
23. Beleidsmaatregelen	niet bekend	niet bekend	niet bekend
totaal	302	283	215

Bijlage 8: Tabel Innovatieve projecten en samenwerkingsverbanden en beleidsmaatregelen

Omschrijving	Deelnemers	Preventie/Basis	Lichte onderste/1e lijn	Zware onderste/ 2e lijn	min 9 mnd - 1 jr	1-6jr	6-12jr	13-18jr
22. Innovatieve projecten en Samenwerkingsverbanden								
"Helder in de kop" jeugd & alcohol project	9 gemeenten met GGD Hollands Noorden	1			1	1	1	0
Advies en Steunpunt Huiselijk geweld	Stichting de Wering, Blijf, AMK, BJZ	1	1		1	1	1	1
Alert4You	Parlan met kinderopvang				1	1	0	0
CJG coördinatie	Gemeenten, met inzet van medewerkers van diverse instellingen op detacheringsbasis	1	1		1	1	1	1
Convenant Autisme	o.a. De Praktijk				1	1	0	0
Convenant BOJOZ	gemeenten en partners jeugd(zorg)beleid en onderwijs Kop van NH				1	1	0	0
Convenant CJG's	o.a. De Praktijk, De Wering, GGD HN, Parlan , Kern 8				1	1	0	0
Coördineren van Lokale Zorgnetwerken	GGD HN	1	1	1	1	1	1	1
Workshop signaleren: deskundigheidsbevordering beroepskrachten Voorschoolse Voorzieningen en Basisonderwijs	SMW/vat/jat : Stichting de Wering							
Eén gezin één plan	breed regionaal		1	1	1	1	0	1
Flexibele inzet van een J&G-er afgestemd op problematiek	Parlan	1	1	1	1	1	1	1
Advies kinderopvang en Onderwijs bij probleemgedrag	Gedragpunt Expertisecentrum, Onderwijs, Kinderopvang	1	1	1	1	1	1	1
Groep voor moeders met huiselijk geweld ervaringen	Triversum, Blijf en De Wering				1	1	0	0
Informatieavond over bevalling	GGD, CJG, Geboortecentrum Gemini	1			1	1	1	0
Jeugdhulp in de wijk onderdeel BSO plus	Parlan	1	1		1	1	1	1
jeugdhulp in de wijk onderdeel preventief ambuland	Parlan	1	1		1	1	1	1
jeugdhulp in de wijk onderdeel lanta Ariba	Parlan	1	1		1	1	1	1
Jeugdzorg Advies Team (JAT)	Stichting de Wering	1	1		0	1	1	0

Jeughulp in de wijk onderdeel kinderhuiskamer	Parlan	1			1	1	1	0
Keurmerk FaCT	Stichting De Praktijk, Triversum, Lijn5, Parlan			1		1	0	0
Kopp Jonge groep Piep', zei de muis	Triversum, de Wering	1	1			1	1	1
Kopp Kindergroep 8-12 jaar	Triversum, de Brijder	1	1			1	1	1
Kopp Pubergroep 12-16 jaar	Triversum, de Brijder	1	1			1	1	1
CJG-Zat ,schakeloverleg als voorbereiding op de inzet van 1 gezin1plan	Parlan, MEE, Wering AMW/smw en straathoekwerk, JGZ.					1	0	0
Observatiegroep De Zee	Parlan en kinderopvang Den Helder		1			1	0	1
Ondersteuning buurthuizen t.a.v. leefbaarheid/eigen kracht in de wijk	Stichting de Wering, opbouwwerk Den Helder					1	0	0
Opvoedcursus voor psychiatrische ouders	Triversum, GGZ HN					1	0	0
Orthopsychiatrische behandeling De Bark	Parlan en Triversum en REC4 Onderwijs			1		1	0	0
Procesregie	GGD HN	1	1	1		1	1	1
Risico Jongeren Overleg	Veiligheidshuis: bespreking individuele risicjongeren en hanggroepen					1	0	0
Samenwerkingsverband LVB-GGZ	De Praktijk,					1	0	0
Transferium Jeugdzorg, gesloten behandeling	Parlan, lijn5, triversum, Brijder, GGZ NHN, onderwijs			1		1	0	0
Verhalenkring huiselijk geweld	Triversum, Blijf van mijn lijf					1	0	0
Voorlezen: plezier voor twee	Kern 8, bibliotheek, jgz en ggd	1				1	1	0
Voorschools advies Team (VAT)	Stichting De Wering	1	1			1	0	0
Wrap around care	Opvoedpoli		1	1		1	0	1
Zorggebonden overleggen (o.a. ZAT, CJG-overleggen)	GGD HN	1	1			1	1	1
23. Beleidsmaatregelen								
Regie en coördinatie op overlast in de wijken	ism straathoekwerk/ opbouwwerk de wering. Gemeente Den Helder					1	1	0
Campagne Alcoholmatiging gezondheidsbeleid gemeenten	GGD Hollands Noorden, de Brijder					1	0	0
Implementatie Verwijsindex	Stichting de Wering					1	0	0
Meldcode Huiselijk Geweld	Stichting de Wering					1	0	0
Nota antillianenbeleid	Stichting de Wering					1	0	0
Platform Jeugd Onderwijs en Zorg	Onderwijs, Zorg Instellingen en gemeenten (stichting de wering)					1	0	0
Weer Samen naar school	Primair Onderwijs in de Kop: diverse werkgroepen					1	0	0
Nieuwe koers Jongerenwerk/straathoekwerk Den Helder	jongeren centra, straathoekwerk, buurthuizen, het Buurtcollectief, Vrijwilligerscentrale	1	1			0	0	1

Bijlage 9: Deelnemers aanbodverkenning 24 mei 2012

naam	functie	organisatie
Sander van Eunen	Bestuurder	Stichting De Praktijk/Stichting Het Antwoord
Erna Polman	Manager	Triversum
Bart Kwaaitaal	Leidinggevende	Parlan
Renee Middel	Regiomanager	Parlan
Dhr de Vries	Ondersteuner diverse Home-Start projecten	Home-Start
Mary Anne Poortman (niet gezien)	Directeur	Meerpaal/Linie College
Helma Brinkman (afwezig)	Coördinator	CJG Harenkarspel Schagen Zijpe
Esther Maas	Rayonmanager	GGD
Gerda Groothelm	Teamleider Kindertelefoon	BJZ
Door Nubé (afwezig)	Regiomanager	BJZ
Henry ten Hoeve	Directeur	Opvoedpoli
Jannie de Vries	Teamleider regio Kop van Noord Holland	De Wering
Marloes Vreugdenhil	Pedagoog	Stichting Kinderopvang Den Helder-Texel
Ondersteuning:		
naam	functie	organisatie
Yvonne van Westering	Programma coördinator Positief Jeugdbeleid	Nederlands Jeugdinstituut
Bert Prinsen	Senior adviseur Jeugdzorg & Opvoedhulp	Nederlands Jeugdinstituut
Eva Blaauw	Medewerker Opvang & Educatie	Nederlands Jeugdinstituut

Bijlage 10: Interactieve regionale werkconferentie, presentatie Tom van Yperen

Nederlands Jeugd instituut Het expertisecentrum over jeugd en opvoeding
Voor en met professionals in de jeugdsector

Visie op transitie

Naar een samenhangend regionaal aanbod

Den Helder, 6 juli 2012

Tom van Yperen
NederlandsJeugdinstituut
t.vanypere@njinl

Nederlands Jeugd instituut Het expertisecentrum over jeugd en opvoeding
Voor en met professionals in de jeugdsector

Niet alleen transitie
Ook een transformatie

Nederlands Jeugd instituut Het expertisecentrum over jeugd en opvoeding
Voor en met professionals in de jeugdsector

Uw visie:

1. Effectief opvoeden
2. Rol voorzieningen

Prima!

Volgende stappen:

3. Visie op transformatie: van A naar B
4. Visie op (bestuurlijke) rol gemeente

Natuurlijke rol gemeente

In een spanningsveld:

Transformatie vergt sturing

Vs

Geef professionals de ruimte

Hoe gaat u dat met elkaar doen?

e

1. Een sterke pedagogische basis

Sterke opvoeders leiden normaal gedrag
in goede banen:

- 0-6 jaar: Angst, ongehoorzaam, druk, driftig
- 6-12 jaar: Kattenkwaad, regelovertreding, rituelen
- 12-16 jaar: Risicovol gedrag, autoriteiten uitdagen

6

1. Een sterke pedagogische basis

- -
- -
- -

Tip 1. Visie gemeente/onderwijs:

Gezin, opvang, school belangrijkste
opvoedmilieu's.

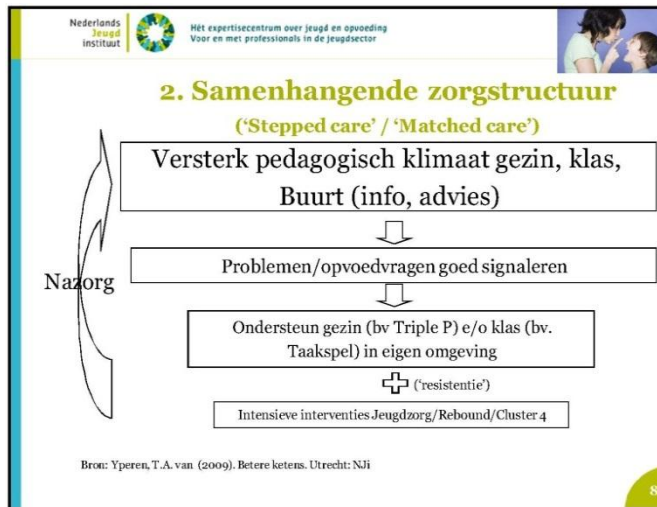
-
-

Opdracht aan CJG & ZAT: versterking
pedagogisch klimaat, bijv. via

- Allemaal opvoeders
- Vreedzame school
- Triple P niveau 1 en 2
- Inzet expertise Jeugdzorg / SO (Alert4You)
- ...

7

3. Vullen met kwaliteit

4.

Niet alle ondersteuning en zorg is goed:

- Aan elkaar plakken bestaande aanbod help niet
- Alleen maar ‘de zorg gaat naar voren’ werkt niet

Nederlands Jeugd Instituut | Het expertisecentrum over jeugd en opvoeding
Voor en met professionals in de jeugdsector

3. Vullen met kwaliteit

Tip 3. Opdracht aan CJG:

- *Inroepen intensieve zorg ('indicatiestelling') voldoet aan kwaliteitseisen*
- *Beslissers zijn gekwalificeerd*
- *Toetsing kwaliteit aanbod op effectiviteit en samenhang*

14

4. Maak het simpeler

- *niet praten over, maar met jeugdigen*
- *plaats geven betekent plaats maken*

*Bron: Van Yperen & Van Woudenberg (2011). Werk in Uitvoering. Utrecht: NJi / ministerie van VWS

5. Maak het simpeler

Tip 4. Geef veldpartners mee:

- 1 gezin, 1 plan (evt. 'wrap around care')
- Zorg voor zo min mogelijk smoelen
 - Per arrangement
 - Per gezin en leerkracht

*Bron: Van Yperen & Van Woudenberg (2011). Werk in Uitvoering. Utrecht: NJi / ministerie van VWS

Rol gemeente

Instrumenten t.a.v inhoudelijkezorgvernieuwing:

Visie & collectieve ambities (incl. LEA)

Vraagaanbod analyses (o.a. Lokale 'Top 10')

Convenanten met /opdrachten aan lokale veldpartners

Kwaliteitseisen & subsidie/inkoopbeleid

Eis resultaatgegevens mbv prestatieindicatoren

Landelijk regelen / afstemmen

Definities / eenheid van taal (functies, productgroepen)

Kwaliteitseisen, certificeringen, keurmerken

Registratie prestatieindicatoren resultaten

Model kostprijsberekening producten

Nederlands Jeugd Instituut Het expertisecentrum over jeugd en opvoeding
Voor en met professionals in de jeugdsector

Tip 5. Alleen zaken met aanbieders die:

- Zich voegen in *stepped care* arrangementen
 - Voegen naar 'weinig smoelen'
- Werken met erkende middelen (keurmerk)
- Werken met gecertificeerde professionals
- Met prestatie-indicatoren resultaatcijfers leveren

Nederlands Jeugd Instituut Het expertisecentrum over jeugd en opvoeding
Voor en met professionals in de jeugdsector

Bestuurlijke rol gemeente

Opvoeden versterken

In een spanningsveld:
Transformatie vergt sturing
Vs
Geef professionals de ruimte

Toets:
Hoe gaat u om met incidenten?

e

Meer informatie:

- www.nji.nl/stelselwijziging

Contact:

- t.vanypere@nji.nl
- @TomvanYperen

Bijlage 11: Deelnemers interactieve regionale werkconferentie 6 juli 2012

Deelnemerslijst regionale werkconferentie Kop van Noord Holland, 6 juli 2012

	Achternaam	Voornaam		Organisatie	Rol/Functie
Dhr.	Albers	Andrew		OBD Noordwest Onderwijsdiensten	SWV Kop van Noord-Holland PO
Mevr.	Ammerlaan	Miriam	van	Provincie Noord-Holland	Beleidsmedewerker Jeugd
Mevr.	Andrea	Thea		Stichting Kinderopvang Den Helder/Texel	Directeur
Mevr.	Baal	Saskia		CJG	CJG Coördinator
Mevr.	Bent (afwezig)	Jetty	van de	Kinderopvang Den Helder	Pedagoog
Dhr.	Blonk	Ben		Gemeente Zijpe	Wethouder
Mevr.	Bourouba (afwezig)	Ans		Omring afdeling thuisbegeleiding	Manager Thuisbegeleiding
Mevr.	Braakman	Anne		Zijpe	Beleidsmedewerker welzijn en onderwijs
Mevr.	Brinkman	Helma		CJG	Coördinator Centrum Jeugd en Gezin
Mevr.	Brinkman	Jolanda		Stichting Helioskoop	Directeur van de Ruimte in Bergen
Mevr.	Diepen	Corina	van	Kinderopvang Den Helder	Locatiemanager Peuterspeelzalen
Dhr.	Dijk (afwezig)	Jan Steven	van	Gemeente Hollands Kroon	Wethouder
Dhr.	Dijkman	Arjan		Gemeente Den Helder	Manager Veiligheidshuis Kop van Noord-Holland
Dhr.	Dobbe	Nico		ROC Kop van Noord-Holland	Directeur onderwijs van het ROC Kop van Noord-Holland
Mevr.	Eelman	Cintha		Gemeente Texel	Ambtenaar gemeente Texel, lid van de cliëntenraad van Parlan
Mevr.	Escher (afwezig)	A.		ROC Kop van Noord-Holland	?
Dhr.	Eunen	Sander	van	Stichting De Praktijk	Directeur-bestuurder
Dhr.	Goossen	Sander		Lijn5	Regiomanager kantoor Alkmaar
Mevr.	Grooff	Monique		Stichting Voor-School	Orthopedagoog
Dhr.	Heddes	Hans		Gemeente Schagen	Wethouder
Dhr.	Heijmans	Rik		Parlan	Leidinggevende dagbehandeling
Mevr.	Hinke	Anita		Gemeente Hollands Kroon	Beleidsmedewerker CJG
Dhr.	Hoeve	Henry	ten	De Opvoedpoli Den Helder	De Opvoedpoli Den Helder
Mevr.	Hooff	Ineke	van	Triversum	Directeur beheer
Dhr.	Hooghiemstra	Luud		Gemeente Harenkarspel	Beleidsmedewerker WMO
Dhr.	Jong	Ton		Stichting Samenwerkingschool	Algemeen directeur
Mevr.	Jong	Lottie		MEE Noordwest Holland	Orthopedagoog
Mevr.	Kloos	Britta		De Pijler	Zorgcoördinator

	Achternaam	Voornaam		Organisatie	Rol/functie
Dhr.	Kwaaitaal (afwezig)	Bart		Parlan	Leidinggevende projectbureau
Mevr.	Langedijk	Helma		GGD Hollands Noorden	Pedagogisch adviseur
	Achternaam	Voornaam		Organisatie	Rol/functie
Mevr.	Markhorst	Marjolein		ISD Kop van Noord-Holland	Beleidsmedewerker Onderwijs en Inburgering
Mevr.	Mazereeuw	Jannie		Stichting Kinderopvang Regio Schagen	Directeur-bestuurder
Dhr.	Mc Gonigle	Frans		St. Welzijnsbevordering Kern8	Directeur-bestuurder
Mevr.	Menkveld	Joke		Gemeente Den Helder	Afdelingsmanager OWS
Mevr.	Meyer	Patricia		OBD Noordwest Onderwijsdiensten	Onderwijsadviseur
Mevr.	Middel	Renee		Parlan, regiokantoor Kop van Noord-Holland	Regiomanager
Mevr.	Mierlo (afwezig)	Mariette	van	Stichting De Wering	Directeur-bestuurder
Mevr.	Nubé	Door		BJZ	Regiomanager Bureau Jeugdzorg NH
Dhr.	Plas (afwezig)	Tony	van der	Clusius College Schagen	Zorgcoördinator/docent
Dhr.	Poel	Rob	van de	Opvoedpoli	Werkbegeleider
Mevr.	Polman	Erna		Triversum	Manager Thuisbegeleiding
Mevr.	Regtop	Esther		Gedragpunt scholing en advies	Begeleider en trainer
Mevr.	Ruiter	Anneke	de	Gemeente Den Helder	Beleidsmedewerkster
Mevr.	Sanders	Vrouwtje		Gemeente Hollands Kroon	Beleidsmedewerker Welzijn Afdeling Samenleving
Mevr.	Schaik	Agnés	van	Gemeente Texel	Beleidsmedewerker
Mevr.	Scheltema de Heere	Myrthe		Gemeente Harenkarspel	Wethouder
Mevr.	Schmitz (afwezig)	Lucy		Bureau Jeugdzorg	Bestuurder
Mevr.	Schuit	Renée		Gemeente Den Helder	Beleidsmedewerker OWS
Mevr.	Sligte	Mieke	te	Humanitas Home-start	Coördinator
Mevr.	Smit	Marry		CJG Hollands Kroon	CJG Coördinator
Mevr.	Tiel	Ceciel	van	CJG	CJG coördinator
Mevr.	Troost	Luchien		Stichting Surplus	Directeur van ssbo De Tender te Schagen
Mevr.	Turnhout-van den Bosch	Wiltrude		Gemeente Den Helder	Wethouder

	Achternaam	Voornaam		Organisatie	Rol/functie
Mevr.	Velthuijsen	Anja	van	IB De Verrekijker	Intern begeleider locatie Vogelzand en lupinestraat
Mevr.	Visser	Hetty		Gemeente Den Helder	Projectleider (Senior Beleidsmedewerker, Centrumgemeente Den Helder)
Dhr.	Voogd	Johan	de	Samenwerkingsverband VO Schagen	Directeur
Mevr.	Vosbergen (afwezig)	José		Stichting Surplus	Bestuurslid SWV Kop van NH
Mevr.	Vreugdenhil	Marloes		Kinderopvang Den Helder	Pedagoog
Mevr.	Vries	Jannie	de	Stichting de Wering	Teamleider
Dhr.	Vries	Doeko	de	Humanitas Home-start	Leidinggevende
Dhr.	Vroome (afwezig)	Gerard	de	Gemeente Den Helder	Teamleider OWS
Mevr.	Wenners- Lo-A-Njoe	Vanessa		GGD Hollands Noorden	Stafpedagoog

Bijlage 12:

Het Nederlands Jeugdinstituut: hét expertisecentrum over jeugd en opvoeding

Het Nederlands Jeugdinstituut is het landelijk kennisinstituut voor jeugd- en opvoedingsvraagstukken. Het werkterrein van het Nederlands Jeugdinstituut strekt zich uit van de jeugdgezondheidszorg, opvang, educatie en jeugdwelzijn tot opvoedingsondersteuning, jeugdzorg en jeugdbescherming evenals aangrenzende werkvelden als onderwijs, justitie en internationale jongerenprojecten.

Missie

De bestaansgrond van het Nederlands Jeugdinstituut ligt in het streven naar een gezonde ontwikkeling van jeugdigen, en verbetering van de sociale en pedagogische kwaliteit van hun leefomgeving. Om dat te kunnen bereiken is kennis nodig. Kennis waarmee de kwaliteit en effectiviteit van de jeugd- en opvoedingssector kan verbeteren. Kennis van de normale ontwikkeling en opvoeding van jeugdigen, preventie en behandeling van opvoedings- en opgroei problemen, effectieve werkwijzen en programma's, professionalisering en stelsel- en ketenvraagstukken. Het Nederlands Jeugdinstituut ontwikkelt, beheert en implementeert die kennis.

Doelgroep

Het Nederlands Jeugdinstituut werkt voor beleidsmakers, staffunctionarissen en beroepskrachten in de sector jeugd en opvoeding. Wij maken kennis beschikbaar voor de praktijk, maar genereren ook kennisvragen vanuit de praktijk. Op die manier wordt een kenniscyclus georganiseerd, die de jeugdsector helpt het probleemoplossend vermogen te vergroten en de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening te verbeteren.

Producten

Het werk van het Nederlands Jeugdinstituut resulteert in uiteenlopende producten zoals een infolijn, websites, tijdschriften, e-zines, databanken, themadossiers, factsheets, diverse ontwikkelings- en onderzoeksproducten, trainingen, congressen en adviezen.

Meer weten?

Wilt u meer weten over het Nederlands Jeugdinstituut of zijn beleidsterreinen, dan kunt u terecht op onze website www.nji.nl.

Wilt u op de hoogte blijven van nieuws uit de jeugdsector? Neem dan een gratis abonnement op onze digitale *Nieuwsbrief Jeugd*.